

## Itartini streikai Suomijoje

Stockholmas (GU). Reikalaujama padidinti atlyginimus, dviejuose Suomijos uostuose (Kemi ir Uleaborge) komunistai pradėjo streikus, kuriais jau seniau buvo grasinę, jeigu nebūsią patenkinti jų reikalavimai.

Kemioje sustreikavo sielininkai, 5 km ilgio bare Kemio upė užkimsa suplukdytais sėkliais, o tai ryšium su ateinančiais rudens šalčiais Kemio miestui sudaro aptvindinimo pavojų. Sielių suplukdyta tiek daug, jog dabar jau skaičiuojama, kad pakaktų 60 dienų darbo, iki juos būtų galima sutvarkyti ir iš upės vagos ištraukti.

Ryšių su gresiančiu pavojumi Suomijos vyriausybė mandagiu, bet griežtu raštu pakelino imtis „reikalingų priemonių“. Tomis priemonėmis suprantama kariuomenės panaudojimas sielių tvarkymo darbams.

I tai atsakydami, komunistai savo partijos vado lūpomis ėmė kalbėti apie „pilietinį karą prieš darbo klasę“, o jų laikraštyje buvo atspausdinta rezoliucija, kurioje „ukininkai, darbininkai ir pažangioji valdininkija“ kviečiami atremti „reakcijos puolimą“.

Uleaborge streikuoja uosto darbininkai, pagal komunistų nurodymą bandydami kitų uostų transporto darbininkų nuotakas.

Profesinės sąjungos vadovybė yra linkusi palaukti, iki paaiškės, kaip reaguos patys darbininkai ir ar jie pakankamai bus patobūs, kad išgirstų klaidinančius garsus komunistų kovos šūkiuose dėl atlyginimų pakėlimo.

BBC praneša, kad 11 Suomijos profesinių sąjungų, kurių vadovybė yra komunistų įtakoje paskelbė streiką. Ketvirtadienį sustreikavo 15 uostų kroveliai. Taip pat paskelbtas streikas ir maisto pramonės darbininkų streikas. Prof. sąjungos reikalauja 10% pakelti atlyginimus. Suomijos socialdemokratų partija išleido atsisakymą, raginantį neklaušti streikų vadeivų, kurie dirba svetimų pavidimu. Atsisakyme nurodoma, kad streikas turėtų būti sukeltas jau šį pavasarį, bet komunistai nesijautė pakankamai stiprūs.

Paskutinėmis žiniomis, vyriausybė paskelbė Hangos uosto streiko neliečiamų ir paragino į jį plaukti visus laivus. Jei darbininkai ir čia streikuotų, laivus iškrautų ir pakrautų kariuomenė. Ketvirtadienį Kemi aplinkose tarp 2.000 streikuojančių darbininkų ir grupės streikaujančių įvyko susišaudymas. Vienas darbininkas žuvo.

Sovietų spaudoje pasirodė naujų Suomijos puolimų. Viena „Pravdos“ str. teigiama, kad buv. karo metu finansų ministro Tannerio amnestavimas padidinęs karo kurstytojų veiklą. Kaip žinia, socialistas Tanneris buvo nuteistas penkiems metams kalėti, tačiau už gerą elgesį iš kalėjimo prieš kurį laiką paleistas.

Helsinkis (UP). Suomijos socialdemokratinis organas praneša, kad Hertha Kuusinen atėmė būs. pašalinta iš Suomijos komunistų partijos pirmininkės pareigų, nes Maskva nepatenkinta jos veikimu. Ponia Kuusinen jau prieš kelis mėnesius išvyko į Budapeštą, kur tariamai gydosi.

Strassburgas (Südena). Su įtempimu lauktoje kalboje Winstonas Churchillis trečiadienį pasisakė už Vokietijos priėmimą į Europos Tarybą.

Vokietijos dalyvavimą Europos Taryboje jis pakeitė balsu pavadino „didžiausiu ir svarbiausiu klausimu“. Jungtinė Europa negali gyventi be Vokietijos pagalbos ir jėgos. Todėl nesą galima dar metus laukti iki to klausimo sprendimo. Tai gali būti per vėlu. Tačiau dabar dėl taktinių ir techninių priežasčių to klausimo negalima spresti, nes Vokietijos vyriausybė būsianti sudaryta tik po kelių savaičių, todėl Churchillis siūlė šių metų gruodžio mėn. arba ateinančių metų sausio mėn. susaukti specialią Europos Tarybos sesiją.

Jei mes pradėsiu ar sausio mėn. susirinkime nepaprastos sesijos, aš tikiu, kad mes savo tarpe matysime ir vokiečių delegaciją. Jei taip būtų, tai yra, jei čia pasirodytų vokiečių delegacija, tai būtų mūsų pirmosios sesijos darbų kardinacija, kuri turėtų didelės įtakos pasaulio taikos išlaikymui ir Europos saugumui — pareiškė Churchillis.

„Jei mes pradėsiu ar sausio mėn. susirinkime nepaprastos sesijos, aš tikiu, kad mes savo tarpe matysime ir vokiečių delegaciją. Jei taip būtų, tai yra, jei čia pasirodytų vokiečių delegacija, tai būtų mūsų pirmosios sesijos darbų kardinacija, kuri turėtų didelės įtakos pasaulio taikos išlaikymui ir Europos saugumui — pareiškė Churchillis.“

## JAV parama Jugoslavijai

Washingtonas (BBC). Prezidentas Trumanas leido Jugoslavijai parduoti vienos plicio įmonės įrengimus, kurie kainuos apie 3 milijonus dolerių. Tų įrengimų dėka Jugoslavija galėsiantis patobulinti savo geležies gamybą. Korespondentai nurodo, kad tas leidimas esąs pirmas rimtas Washingtono veiksmas, palaikantis Titą kovoje su kominformu. Teigiama, kad visi Cekoslovakijos ir Lenkijos prašymai parduoti joms panašius įrengimus buvo atmesti.

I Beogradą atvyko pasaulinio banko komisija, kuri vietoje ištirs Jugoslavijos prašymą suteikti jai paskolą.

### DANGUS NIAUKSTOSI

Belgradas (AP). Associated Press Belgrado korespondentas Alexas Singletonas savo komentare kalba apie „aiškų karo pavojų Balkanuose“. Jis rašo: „Nesigriebiant diplomatinių išsireikšimų, klausimas skamba sekančiai: ką darys JAV, jei Stalinas įsakys savo kariuomenei pulti Jugoslaviją, kad nuvertus Tito režimą?“ Užsienio stebėtojų nuomone, Rusija, jei ji aplamai planuoja Jugoslavijoje pavyrėti jėga, turės netrukus veikti, — praneša Singletonas.

Atenai (UP). Graikijos kariuomenės štabo pranešimu, Graikijos kariuomenė, kovodama su sukilėliais Grammos kalnyne, susilaukė nemažos sėkmės. Sukilėliai bėga į Albaniją. Albanijos krašto apsaugos ministrijai pranešė, kad visi ginkluoti asmenys, perėję Albanijos sieną, esą nuginkluojami ir sušaukiami į koncentracijos stovyklas. Graikijos vyriausybė tvirtina, kad sukilėliai Albanijoje iš naujo apginkluojami ir siunčiami į kautynes. Atėnų spaudoje pasirodė balsų, reikalaujančių sykį visus graikų-albanų nesupratusius išspręsti karu!

Komunistinis „Laisvosios Graikijos“ siūtuvas, pasak BBC, trečiadienį paskelbė, kad sukilėliai buvę apsaudyti iš Jugoslavijos teritorijos. Tas faktas patvirtinas ankstesnių pranešimų, kad britų, amerikiečių ir jugoslavų atstovai slaptime pasitarime Kaimatčkalano kalnuose, netoli Graikijos Jugoslavijos sienos, sutarė prieš sukilėlius pasiųsti 11. Jugoslavijos brigadą.

## Nori nutraukti naujojo DP įstatymo svarstymą

Washingtonas. „Draugas“ informuoja, kad JAV demokratų ir respublikanų partijų vadai Lucas ir Taftas š. m. rugpjūčio 11 d. susitarę bendromis pastangomis veikti, kad naujasis DP imigracijos įstatymas, kurį priėmė atstovų rūmai, būtų išimtas iš senato teisėnės komisijos darbotvarkės. Senatorius Lucas (dem., Ill.) pareiškė, jog jis ir penki kiti demokratų pasirašysią prašymą minėtam įstatymui atšaukti iš senato komisijos. Tokio pat turinio kitą prašymą pasirašė senatui pasiųsti ir sen. Taftas su kitais penkiomis respublikininkais.

## Sovietų V-2 baterijos Vokietijoje

VOKIEČIŲ SPECIALISTAS APIE SAVO DARBĄ SOVIETUOSE

Hamburgas (UP). Vienas iš Rytų ir Vakarų Vokietiją pabėgęs vokiečių raketų specialistas pranešė, kad sovietai paruošė išsistinklą V 2 bateriją, kuris esąs nukreiptas prieš Vakarų Europą. Taip pat jie ruošiasi atstatyti buvusią vokiečių V 2 bandymo įstaigą Peenemündeje.

Specialistas pranešė, kad jis trejis metus buvęs priverstas tarnauti Rusijoje ir neseniai lankėsi Maskvos „Sovietų centriname V 2 bombų tyrinėjimo institute“. Anksčiau jis buvęs vokiečių armijoje V 2 ekspertas ir dirbęs Bleicherode įmonėse Thüringijoje. 1946 m. pradžioje jis drauge su kitais technikaus buvęs išgabentas Rusijon. Praėjus mėnesi jis gavo mėnesį atostogų į rytų Vokietiją, iš kur turėjo vykti į Peenemünde, bet vietoje to jis pabėgo į Vakarus.

Iš jo pranešimo aiškėja, kad jam žinomos kai kurios V 2 strategijos plano smulkmenos. Jis pareiškė, kad specialios sovietų komisijos atlieka parengiamuosius darbus rytų Vokietijoje. Čia norima paruošti judrias bazes, kurios galėtų aprūpinti 1—3 V 2 baterijas, kurios, davus sakymą, per kelių minučių būtų pasirodusios šaudyti. Nuolatines V 2 baterijų bazes jau esančios

iruotos visoje Europoje. Kiekviena jų yra aprūpinta specialiais apsauginiais ir balistikos daviniais, tinkančiais tam tikrai Vakarų Europos daliai.

Vokiečių specialistas teigia, kad šiuo metu sovietų zonoje statomos 4 bazės. Kiekviena trim baterijom. Dvi iš jų yra Mecklenburge ir Penzline. Jos esančios pasiruošusios apsaudyti pietinę Švediją.

Hamburgas. (UP). „Die Welt am Sonntag“ pranešė, kad liepos 25 d. atentatininkai bandė nužudyti sovietų kariuonį pajėgų Europoje viršininką marš. Rokosovskį. Tą dieną jo štabe, esančiame Potsdame buvusi padėta pragaro mašina, kuriai sprogu, žuvę 20 sovietų karininkų, jų tarpe ir Potsdamo komendantas gen. Vergininas.

Atentatas buvęs įvykdytas Rokosovskio garbei surušto pokylio metu. Rokosovskis likęs nesužeistas, nes sprogo metu dar nebuvo atvykęs į salę.

Šio Nr. kaina 50 Pf.

## Paskutinė valanda

\* JAV atstovų rūmai pasisakė už prez. Trumano pasiūlytos ginklų teikimo programos sumažinimą 50% ir jos sutrumpinimą iki vienerių metų. Demokratų atstovas Richardsas tą nutarimą motyvavo noru duoti Europai suprasti, kad ji pati prisidėtų prie savo apginklavimo.

\* Keturi Berlyno komendantai ir ketvirtadienio posėdyje negalėjo susitarti dėl normalių gyvenimo sąlygų atstatymo. Po posėdžio amerikiečių komendantas gen. Howley pareiškė, kad sovietai nori tik atgauti veto teisę visame mieste.

\* Danijos ir Norvegijos kariuomenių štabai susitarė dėl bendro gynimosi.

\* Pasaulinio banko delegacija, norėdama nuodugniai susipažinti su jugoslavijos kreditingumu, krašte išbūso visą mėnesį.

\* Britų finansų ministris sir St. Crippsas, kuris ketvirtadienį vakare iš Šveicarijos grįžo į Londoną, šio mėn. 27 d. kartu su Bevinu vyks į Washingtoną tartis su JAV finansų ministru Snyderiu ir užs. reik. min. Achesonu.

Buv. Prancūzijos užsienio reikalų ministris Georges Bidault pareiškė, kad prieš Vokietiją priimanč turėtų būti apsvaistytas Saaro krašto ir Europos Tarybą priėmimo klausimas. Vokiečių politikai savo rinkimnėse kalbose tam prancūzų pagėdavimui smarkiai pasipriešino. Socialdemokratų vad. Dr. Schumacheris pareiškė, kad Saaro krašto atskiras priėmimas į Europos Tarybą užkirs kelią Vokietijos dalyvavimui toje institucijoje.

Hamburgas. „Die Welt“ pranešimu, nauja Vokietijos vyriausybė galvojama sudaryti iš krikščionių demokratų ir liberalų (laisvosios demokratinių partijų) koalicijos, tačiau tų dviejų partijų nepakaks daugumai sudaryti. Todėl į vyriausybę bus įtrauktos kitos mažesnės dešinėsios partijos. Rimčiausiu kandidatu į prezidentus esąs liberalas profesorius Theodoras Heussas, kuris nesąs taip stipriai susijęs su savo partija, kaip kiti galimi kandidatai ir tokiu būdu stovės lyg aukščiausių partijų interesų. Rimčiausiu kandidatu į ministrus pirminkus yra didžiausios krikšč. dem. frakcijos vadas Konradas Adenaueris, buv. Bonnos parlamentinės tarybos, kuri paruošė laikinąją konstituciją, pirmininkas. Taip pat neabejojama, kad ūkio ministerijai gaus dartinis jungtinės zonos ūkinis tvarkytojas prof. L. Ehardas.

Antra vertus, dar nevisai palaidotos viltys sudaryti vad. didžiąją koaliciją, į kurią įeityt ir socialdemokratai. Bavarių partija praneša, kad ji į vyriausybę neįeisianti, nes esanti nusistatiusi prieš Bonnos konstituciją, kuri per mažai palikusi teisių atskiriems Vakarų Vokietijos kraštams, tačiau tikima, kad ji, gavusi tam tikrų pažadų, toleruos krikščionių demokratų ir kitų dešiniųjų partijų koalicijos vyriausybę.

Iš Bonnos pranešama, kad buv. Reicho

Maskva (Reuters). Pirmadienį vakare Stalinas priėmė JAV ambasadorių Maskvoje admirolą Allaną Kirką. Pasikalbėjimas užtruko 30 minučių. Jame dalyvavo ir Višinskis. Oficialiai buvo pranešta, kad tai buvęs mandagumo vizitas.

Gerai informuoti šluogsniai nurodo, kad 30 minučių laikas esąs mandagumo vizitui kiek per ilgas. Esą tikra, kad Stalinas dar kartą pabrėžęs savo norą susitikti ir pasikeisti nuomonėmis su kitų valstybių galvomis. Taip pat buvusi paliesta Vokietijos problema. Galop Stalinas greičiausiai prikišęs amerikiečiams, kad jie blokuoja Rytų — Vakarų prekybą. I tai Kirkas atkirtes, kad visų pirma reikia susitarti dėl paskolos — nuomos įstatymo skolos suregulavimo. Kaip žinoma, pagal tą įstatymą sovietai liko JAV skolingi per 11 milijardų dolerių. Tenka pabrėžti, kad tie visi teigimai tėra spėliojimai. Pats Kirkas bet ką pareikšti atsisakė, tačiau manoma, kad jis esąs pasikalbėjimu patenkintas. Paryžius „Le Monde“ spėlioja, kad Kirkas Stalinui įteikęs abiejų kraštų bendradarbiavimo programą, o taip pat palietęs didelės reikšmės prekybos santykių atstatymo klausimą. Apilai, Paryžius tam vizitui teikiama didelės reikšmės.

Washingtonas (Reuters). Užsienio reikalų ministris Achesonas pranešė, kad JAV

Frankfurtas (AFP). Oficialūs, pilni ir galutiniai Vakarų Vokietijos rinkimų rezultatai rodo:

turėjo teisę balsuoti 31.179.422  
balsavo 24.490.752  
t. y. 78,5%

Balsų gavo:

Krikščionys demokratai 7.375.579 139  
Socialdemokratai 6.832.277 131

Laisva demokratinė partija (liberalai) 2.788.653 52  
komunistai 1.360.443 15  
bavarių partija 986.606 17  
vokiečių dešinioji partija 940.088 5  
centro partija 727.343 10  
konservatoriai 428.949 —

ūkinio atstatymo susiv. (Loritzo partija) 681.901 12  
nepartiniai kandidatai 1.134.466 3  
pietinio Slezvigo rinkikų sambūris (danams art.) 75.387 1  
radikalsocialistų laisvės partija 217.267 —  
Bremeno liaudies demokratai 26.155 —  
Ivairūs kiti 21.910 —

Atstovų skaičius neatitinka bendram surinktų balsų skaičiui, nes buvo renkama mišria sistema t. y. balsuojama buvo už asmenį ir partiją. Tokiu būdu komunistai, kurie nė vienoje rinkimų apygardoje nepavedė savo atstovo, gavo seime mažiau vietų, negu bavarų partija, surinkusi beveik ketvirtadalių balsų mažiau, bet laimėjusi apygardose. Daugiausiai komunistai balsų surinko Nordrheino-Westfalijos provincijoje (apie 9%).

Stalino — Kirko pasikalbėjimas

Maskva (Reuters). Pirmadienį vakare Stalinas priėmė JAV ambasadorių Maskvoje admirolą Allaną Kirką. Pasikalbėjimas užtruko 30 minučių. Jame dalyvavo ir Višinskis. Oficialiai buvo pranešta, kad tai buvęs mandagumo vizitas.

Gerai informuoti šluogsniai nurodo, kad 30 minučių laikas esąs mandagumo vizitui kiek per ilgas. Esą tikra, kad Stalinas dar kartą pabrėžęs savo norą susitikti ir pasikeisti nuomonėmis su kitų valstybių galvomis. Taip pat buvusi paliesta Vokietijos problema. Galop Stalinas greičiausiai prikišęs amerikiečiams, kad jie blokuoja Rytų — Vakarų prekybą. I tai Kirkas atkirtes, kad visų pirma reikia susitarti dėl paskolos — nuomos įstatymo skolos suregulavimo. Kaip žinoma, pagal tą įstatymą sovietai liko JAV skolingi per 11 milijardų dolerių. Tenka pabrėžti, kad tie visi teigimai tėra spėliojimai. Pats Kirkas bet ką pareikšti atsisakė, tačiau manoma, kad jis esąs pasikalbėjimu patenkintas. Paryžius „Le Monde“ spėlioja, kad Kirkas Stalinui įteikęs abiejų kraštų bendradarbiavimo programą, o taip pat palietęs didelės reikšmės prekybos santykių atstatymo klausimą. Apilai, Paryžius tam vizitui teikiama didelės reikšmės.

Washingtonas (Reuters). Užsienio reikalų ministris Achesonas pranešė, kad JAV

Frankfurtas (AFP). Oficialūs, pilni ir galutiniai Vakarų Vokietijos rinkimų rezultatai rodo:

turėjo teisę balsuoti 31.179.422  
balsavo 24.490.752  
t. y. 78,5%

Balsų gavo:

Krikščionys demokratai 7.375.579 139  
Socialdemokratai 6.832.277 131

Laisva demokratinė partija (liberalai) 2.788.653 52  
komunistai 1.360.443 15  
bavarių partija 986.606 17  
vokiečių dešinioji partija 940.088 5  
centro partija 727.343 10  
konservatoriai 428.949 —

ūkinio atstatymo susiv. (Loritzo partija) 681.901 12  
nepartiniai kandidatai 1.134.466 3  
pietinio Slezvigo rinkikų sambūris (danams art.) 75.387 1  
radikalsocialistų laisvės partija 217.267 —  
Bremeno liaudies demokratai 26.155 —  
Ivairūs kiti 21.910 —

## Po Vokietijos rinkimu

Frankfurtas (AFP). Oficialūs, pilni ir galutiniai Vakarų Vokietijos rinkimų rezultatai rodo:

turėjo teisę balsuoti 31.179.422  
balsavo 24.490.752  
t. y. 78,5%

Balsų gavo:

Krikščionys demokratai 7.375.579 139  
Socialdemokratai 6.832.277 131

Laisva demokratinė partija (liberalai) 2.788.653 52  
komunistai 1.360.443 15  
bavarių partija 986.606 17  
vokiečių dešinioji partija 940.088 5  
centro partija 727.343 10  
konservatoriai 428.949 —

ūkinio atstatymo susiv. (Loritzo partija) 681.901 12  
nepartiniai kandidatai 1.134.466 3  
pietinio Slezvigo rinkikų sambūris (danams art.) 75.387 1  
radikalsocialistų laisvės partija 217.267 —  
Bremeno liaudies demokratai 26.155 —  
Ivairūs kiti 21.910 —

Atstovų skaičius neatitinka bendram surinktų balsų skaičiui, nes buvo renkama mišria sistema t. y. balsuojama buvo už asmenį ir partiją. Tokiu būdu komunistai, kurie nė vienoje rinkimų apygardoje nepavedė savo atstovo, gavo seime mažiau vietų, negu bavarų partija, surinkusi beveik ketvirtadalių balsų mažiau, bet laimėjusi apygardose. Daugiausiai komunistai balsų surinko Nordrheino-Westfalijos provincijoje (apie 9%).

Stalino — Kirko pasikalbėjimas

Maskva (Reuters). Pirmadienį vakare Stalinas priėmė JAV ambasadorių Maskvoje admirolą Allaną Kirką. Pasikalbėjimas užtruko 30 minučių. Jame dalyvavo ir Višinskis. Oficialiai buvo pranešta, kad tai buvęs mandagumo vizitas.

Gerai informuoti šluogsniai nurodo, kad 30 minučių laikas esąs mandagumo vizitui kiek per ilgas. Esą tikra, kad Stalinas dar kartą pabrėžęs savo norą susitikti ir pasikeisti nuomonėmis su kitų valstybių galvomis. Taip pat buvusi paliesta Vokietijos problema. Galop Stalinas greičiausiai prikišęs amerikiečiams, kad jie blokuoja Rytų — Vakarų prekybą. I tai Kirkas atkirtes, kad visų pirma reikia susitarti dėl paskolos — nuomos įstatymo skolos suregulavimo. Kaip žinoma, pagal tą įstatymą sovietai liko JAV skolingi per 11 milijardų dolerių. Tenka pabrėžti, kad tie visi teigimai tėra spėliojimai. Pats Kirkas bet ką pareikšti atsisakė, tačiau manoma, kad jis esąs pasikalbėjimu patenkintas. Paryžius „Le Monde“ spėlioja, kad Kirkas Stalinui įteikęs abiejų kraštų bendradarbiavimo programą, o taip pat palietęs didelės reikšmės prekybos santykių atstatymo klausimą. Apilai, Paryžius tam vizitui teikiama didelės reikšmės.

Washingtonas (Reuters). Užsienio reikalų ministris Achesonas pranešė, kad JAV

Frankfurtas (AFP). Oficialūs, pilni ir galutiniai Vakarų Vokietijos rinkimų rezultatai rodo:

turėjo teisę balsuoti 31.179.422  
balsavo 24.490.752  
t. y. 78,5%

Balsų gavo:

Krikščionys demokratai 7.375.579 139  
Socialdemokratai 6.832.277 131

Laisva demokratinė partija (liberalai) 2.788.653 52  
komunistai 1.360.443 15  
bavarių partija 986.606 17  
vokiečių dešinioji partija 940.088 5  
centro partija 727.343 10  
konservatoriai 428.949 —

ūkinio atstatymo susiv. (Loritzo partija) 681.901 12  
nepartiniai kandidatai 1.134.466 3  
pietinio Slezvigo rinkikų sambūris (danams art.) 75.387 1  
radikalsocialistų laisvės partija 217.267 —  
Bremeno liaudies demokratai 26.155 —  
Ivairūs kiti 21.910 —

Atstovų skaičius neatitinka bendram surinktų balsų skaičiui, nes buvo renkama mišria sistema t. y. balsuojama buvo už asmenį ir partiją. Tokiu būdu komunistai, kurie nė vienoje rinkimų apygardoje nepavedė savo atstovo, gavo seime mažiau vietų, negu bavarų partija, surinkusi beveik ketvirtadalių balsų mažiau, bet laimėjusi apygardose. Daugiausiai komunistai balsų surinko Nordrheino-Westfalijos provincijoje (apie 9%).

Stalino — Kirko pasikalbėjimas

Maskva (Reuters). Pirmadienį vakare Stalinas priėmė JAV ambasadorių Maskvoje admirolą Allaną Kirką. Pasikalbėjimas užtruko 30 minučių. Jame dalyvavo ir Višinskis. Oficialiai buvo pranešta, kad tai buvęs mandagumo vizitas.

Gerai informuoti šluogsniai nurodo, kad 30 minučių laikas esąs mandagumo vizitui kiek per ilgas. Esą tikra, kad Stalinas dar kartą pabrėžęs savo norą susitikti ir pasikeisti nuomonėmis su kitų valstybių galvomis. Taip pat buvusi paliesta Vokietijos problema. Galop Stalinas greičiausiai prikišęs amerikiečiams, kad jie blokuoja Rytų — Vakarų prekybą. I tai Kirkas atkirtes, kad visų pirma reikia susitarti dėl paskolos — nuomos įstatymo skolos suregulavimo. Kaip žinoma, pagal tą įstatymą sovietai liko JAV skolingi per 11 milijardų dolerių. Tenka pabrėžti, kad tie visi teigimai tėra spėliojimai. Pats Kirkas bet ką pareikšti atsisakė, tačiau manoma, kad jis esąs pasikalbėjimu patenkintas. Paryžius „Le Monde“ spėlioja, kad Kirkas Stalinui įteikęs abiejų kraštų bendradarbiavimo programą, o taip pat palietęs didelės reikšmės prekybos santykių atstatymo klausimą. Apilai, Paryžius tam vizitui teikiama didelės reikšmės.

Washingtonas (Reuters). Užsienio reikalų ministris Achesonas pranešė, kad JAV

Frankfurtas (AFP). Oficialūs, pilni ir galutiniai Vakarų Vokietijos rinkimų rezultatai rodo:

turėjo teisę balsuoti 31.179.422  
balsavo 24.490.752  
t. y. 78,5%

Balsų gavo:

Krikščionys demokratai 7.375.579 139  
Socialdemokratai 6.832.277 131

Laisva demokratinė partija (liberalai) 2.788.653 52  
komunistai 1.360.443 15  
bavarių partija 986.606 17  
vokiečių dešinioji partija 940.088 5  
centro partija 727.343 10  
konservatoriai 428.949 —

ūkinio atstatymo susiv. (Loritzo partija) 681.901 12  
nepartiniai kandidatai 1.134.466 3  
pietinio Slezvigo rinkikų sambūris (danams art.) 75.387 1  
radikalsocialistų laisvės partija 217.267 —  
Bremeno liaudies demokratai 26.155 —  
Ivairūs kiti 21.910 —

Atstovų skaičius neatitinka bendram surinktų balsų skaičiui, nes buvo renkama mišria sistema t. y. balsuojama buvo už asmenį ir partiją. Tokiu būdu komunistai, kurie nė vienoje rinkimų apygardoje nepavedė savo atstovo, gavo seime mažiau vietų, negu bavarų partija, surinkusi beveik ketvirtadalių balsų mažiau, bet laimėjusi apygardose. Daugiausiai komunistai balsų surinko Nordrheino-Westfalijos provincijoje (apie 9%).

Stalino — Kirko pasikalbėjimas

Maskva (Reuters). Pirmadienį vakare Stalinas priėmė JAV ambasadorių Maskvoje admirolą Allaną Kirką. Pasikalbėjimas užtruko 30 minučių. Jame dalyvavo ir Višinskis. Oficialiai buvo pranešta, kad tai buvęs mandagumo vizitas.

Gerai informuoti šluogsniai nurodo, kad 30 minučių laikas esąs mandagumo vizitui kiek per ilgas. Esą tikra, kad Stalinas dar kartą pabrėžęs savo norą susitikti ir pasikeisti nuomonėmis su kitų valstybių galvomis. Taip pat buvusi paliesta Vokietijos problema. Galop Stalinas greičiausiai prikišęs amerikiečiams, kad jie blokuoja Rytų — Vakarų prekybą. I tai Kirkas atkirtes, kad visų pirma reikia susitarti dėl paskolos — nuomos įstatymo skolos suregulavimo. Kaip žinoma, pagal tą įstatymą sovietai liko JAV skolingi per 11 milijardų dolerių. Tenka pabrėžti, kad tie visi teigimai tėra spėliojimai. Pats Kirkas bet ką pareikšti atsisakė, tačiau manoma, kad jis esąs pasikalbėjimu patenkintas. Paryžius „Le Monde“ spėlioja, kad Kirkas Stalinui įteikęs abiejų kraštų bendradarbiavimo programą, o taip pat palietęs didelės reikšmės prekybos santykių atstatymo klausimą. Apilai, Paryžius tam vizitui teikiama didelės reikšmės.

„Neue Zürcher Zeitung“ balsavimo rezultatus taip komentuoja:

„14 rugpjūčio rinkimai užtikrino gerą pradžią Vakarų Vokietijos federacinei respublikai. Besikuriančios valstybės aiškūs priešai, komunistai, gavo per galvą ir surinko tik pusę balsų, kuriuos buvo gavę prieš metus renkant atskirų kraštų parlamentus. Taigi Maskva gavo aiškų savo ilgos nepasisekimų eilės patvirtinimą. Nepaisant visos komunistų agitacijos, kuri kalbėdėl Vokietijos suskaldymo norėjo pimesti Vakarams, o taip pat bandė savo naudai išnaudoti valiutos reformos išsukius vargus, 5 vokiečių rinkikai didžiąją balsų daugumą — 23½ milijonais iš 25 milijonų balsų — atsisakė komunistus laikyti „Vokietijos vienybės“ gynėjais. Tuo įrodyta, kad sovietų šūkiui negali konkuruoti su Marshallio planu ir Vakarų politinėmis koncepcijomis.“

... Socialdemokratija nieko nepelė iš komunistų pr

## Sovietų manevrai Baltijos jūroje

Beržas, (Welt). Baltijos jūroje, tarp Gotlando, Bornholmo ir Pomeranijos kranto, šiuo metu vyksta patys didžiausieji sovietų istorijoje aviacijos ir laivyno manevrai, — praneša šveicarų laikraštis „Der Bund“.

Dieną ir naktį jūros ir oro patruliai aktyviai saugo šio „magiškojo trikampio“ ribas, kad į raudonojo laivyno manevrų sritį nepatektų joks prašalaitis. Vien iš Klaipėdos yra išplaukę 60 greitlaivių ryteini ir pietinei Baltijos jūros dalims užblokuoti. Iš Wismaro ir Warnemündės apsaugai išsiųsta 80 laivų.

Manevrai vyksta trikampio viduje. Pirmą kartą, po 10 metų trukusios statybos, į jūrą išplaukęs ir didžiausias sovietų kovos laivų Baltijos jūroje — „Sovietiskij Sojuz“ (40.000 to). Pastebėtas ir kitas tokio pat dydžio laivas. Laivai apginkluoti moderniausiais ginklais, — jie turi po du įrenginius „skraidančioms bomboms“ ir iš tolo vairuojamiems sviediniams išmesti bei po radaro bokštą. Jų greitis — 30 jūrmilyų.

Taip pat bandomas naujas povandeninių laivų tipas — pagerintieji vokiečių „Schnorchel XXI“, kurie serijomis gaminami lenkų ir rusų okupuotose Baltijos jūros pakrantėse.

\* Antradienį mirė garsi amerikiečių rašytoja Margaret Mitchell, kuri praėjusį ketvirtadienį buvo sunkiai sužeista automobilio katastrofoje. Jos vienintelis romanas „Vėjo užpuštyti“ yra išverstas į 30 kalbų ir atspausdintas 8 milijonų egz.

## Taip gaminami aktyvistai

1948 m. birželio vidury Berlyno SED partijos būstinėje įvyksta svarbus posėdis. Jam pirmininkauja plk. Tulpanovas, rusų karinės valdžios informacijos šefas, vienas galingiausių vyrų užkulisuose. Be kitų dalyvaujančių partijos narių, posėdyje dalyvauja W. Pieckas ir W. Ulbrichtas bei keletas vokiečių ūkinės komisijos narių. Tulpanovas pareiškia, kad reikią ką nors daryti dvejų metų plano vykdymui paskubinti. „Mes turime ir Vokietijoje sukurti ką nors panašaus į Stachanovo judėjimą“, priduria baigdamas.

Aleksiejus Stachanovas buvo tūlas Doneco baseino angliakasy, kuris 1933 m. rugpjūčio 30 d. naktį vietoj 7 to anglies iškasė 102 t, taigi, 14 kartų daugiau, negu normaliai per pamainą iškasa. Pats Stachanovas tada pareiškė, kad tai nesąs joks stebuklas, o tik darbo racionalizacija. Už tai jis buvo priimtas į Maskvos pramonės akademiją ir vėliau paskirtas anglies pramonės ministerijos vieno skyriaus vedėju. Tas pareigas jis tebeina ir dabar, ieškodamas kelių procesui sutrumpinti.

Tokio Stachanovo reikią ir Vokietijoje, sakė Tulpanovas. Geriausia būtų rasti kokią angliakasy kurioje nors nacionalizuotoje įmonėje.

Jau kitą rytą Ulbrichtas parašo bendrąsias SED apygardų sekretoriatams. Per apygardų sekretoriatų raštas pasiekia nacionalizuotąsias įmones. Vienas jų patenka ir į „Liebkuechto kasyklą“ prie Oelsnitzo. Nedidelė tai kasyklėlė: 400 darbininkų, kai kurios šachtos nuolat užsemiamos vandens. Įmonės direktorius sušaukia konferenciją. Ką pristatys? Atsimeina Adolfas Henecke, geriausias cecho darbininkas, netai pasiūlęs įvairių darbo proceso pagerinimų.

Henecke, 40 m. amžiaus, stambaus sudėjimo, jau nuplikęs žmogelis, nesispaudžia apie savo laimę. Jis su žmona ir dviem dukterim skursta pas savo uošvį, uždirbdamas 50–60 markių per savaitę. Todėl jis gali tik didesniais progomis išgerti stiklą prasto alaus ir sekmadienio vakarą palošti skatą. Skatas — jo vienintelė aistra.

Įmonės vadovybė pasitinka jam anketa. Henecke užpildo, visai nežinodamas, kam ji reikalinga.

Rugpjūčio vidury Ulbrichtas su pilnu portfeliu anketų ateina pas Tulpanovą. Jis nusijuokia, kad vienas kandidatų vadinasis Adolfu, ir net jo pavardę prasidedanti H raide. Žinoma, apie jį ir kalbos negal būti. Tačiau Tulpanovas nusistebi, kodėl tūlas Adolfas H. negalėtų būti vokiškuoju stachanovu. Ulbrichtas susigriebia: tikrai, juk Adolfo vardas šį vyrą tik išpoliukarinę kai kuriuose sluogsnuose. Jis parašo He-

## Įdomūs skaičiai

— tokia antraštė Elzaso laikraštis „Le nouveau Rhin francais“ skelbia prancūzų kariuomenės statistiką, kurios duomenys, kaip tvirtinama, esą surinkti iš 1000 psl apimančių vyriausybės karinio biudžeto. Laikraštis rašo:

„Mūsų sausumos kariuomenę sudaro 10 divizijų. Iš jų kovingos ir tinkamai apginkluotos yra tik 3. Sioms 10, tiksliau sakant 3, divizijoms vadovauja 75 divizijos generolai ir 125 brigados generolai. Dėvy-niams kareiviams tenka 1 karininkas.

## Maskva nervinasi dėl Pabaltijo

Stockholmas. Įtakingas švedų laikraštis „Stock. Tidningen“ atspausdino tris išsamius straipsnius apie Pabaltijo valstybių tarptautinę politinę būklę pažymėdamas, kad šiuo metu „JAV ir TSRS smarkiai varžosi dėl Baltijos valstybių suvereniteto.“

Svarbiausias tų straipsnių mintis čia pateiksime mūsų skaitytojams.

Tik okupavus Pabaltijį, TSRS 1940 m. pareikalavusi JAV išduoti ten buvusius Lietuvos, Latvijos, Estijos aukso fondus. Tuometinis JAV užsienio reikalų viceministras pareiškė, kad Pabaltijo valstybių inkorporavimas į TSRS sudėtų nesąs legalus aktas ir todėl aukso negalės būti atiduotas. J. A. V-bėse jau seniau visiems esą žinoma, kad „savanoriškas Pabaltijo valstybių įjungimas“ yra per daug negudrus bolševikų propagandos melas. Paskutiniu metu netgi pati TSRS atsisakanti nuo šios „legendos“. Pavyzdžiui laikraštis nurodo TSRS informacijos biuro 1948.II.10–17 d. pareiškimą: „Kad suformavus Vakarų frontą, raudonoji armija 1940 m. birželio mėn. vidury turėjo užimti Estiją, Latviją, Lietuvą...“ Tarybų Sąjungai iš viso šiuo metu esą labai sunku surasti pateisinimų savo agresijai Pabaltijo valstybių atžvilgiu.

Sovietus labai nervina visi tie, kurie pripažįsta Pabaltijo kraštų suverenumą. Jie nuolat puola Kanadą, kad ji „organizuoja pastovius pabaltiečių dalinius“. JAV ir Angliją už sargybų kuopų sudarymą ir pan. „Stock. Tidn.“ nuomone, Pabaltijo valstybių egzistavimą vyriausybės pripažinimas esąs

tik laiko klausimas. Laikraštis ypatingai iškeičia faktą, kad š. m. gegužės mėn. trys Pabaltijo valstybių pasiuntiniai Londone aplankė britų zoną Vokietijoje ir priėmė ten pabaltiečių sargybų kuopų parada. Paskutinis faktas buvęs pagrindu sovietų griežtam protestui, kurį Anglijos vyriausybė tuojau atmetusi. Bolševikai neužmirę britams priekšti, kad šių kuopų nariai esą TSRS piliečiai, o Latvijos ministeris Zarins savo laiku esąs nuteistas net mirties bausme.

Ypač Maskva susijaudinusi, kai 1949.VI. 28 JAV užsienio reikalų ministeris Achesonas priėmė naujai paskirtą Latvijos ministrą Feldmanį. Maskvoje į šį JAV aktyvumą Pabaltijo klausimu žiūrima su dideliu įtūžimu ir rūpečiu. Sovietų diplomatams labai nepatinka faktas, kai juos ir Baltuosius rūmus JAV diplomatai kviečiasi drauge su Pabaltijo kraštų pasiuntiniais. Jie, tiesa, ateina vienok nesusveikina...

S. m. birželio 28-oji, kai J. A. V-bės iškilmingai demonstravusios Pabaltijo valstybių suverenumą, priimamos kredencialus iš naujojo Latvijos pasiuntinio, buvusi „juodoji diena“ Maskvai. Ta proga „Pravda“ rašo:

„Ponas Achesonas neseniai visiškai nereikalingai gaisino dienos meto laiką labai juokingu dalyku. Jis oficialiai prėmė Julijų Feldmanį, kurs pavogė nebeegzistuojančios buržuazinės Latvijos atstovo titulą.“ Pasak „Pravdos“, Feldmanis čia pasirodęs kaip mirusios buržuazinės Latvijos dvasia. Poli-

tiskai jis esąs šmėkla, nieko bendra neturinti su latvių tauta. Tačiau „Ponas Achesonas padavė jam ranką. Jie pasikeitė kalbomis. Sitame spiritistiniame seanse dalyvavę ir kapitalistinės JAV spaudos atstovai, užsienio reikalų ministerijos valdininkai.“ „Is to visko, mes konstatuojame, — rašo „Pravda“, — kaip nepaprastai JAV yra nusiteikusi prieš gyvąją latvių tautą ir prieš faktiškai dabar egzistuojančią Latvijos respubliką jos vyriausybę, išrinktą visos tautos laisvuose rinkimuose. Ponas Achesonas išaukė tik buržuazinės antidemokratinės Latvijos dvasią, kurią tauta atmetė. Tokia tai yra JAV demokratija, kuri neatiskiria praėjies nuo dabarties“.

Is viso, Maskvos nuotaikos dėl pasaulyje augancio ispuzdžio del Pabaltijo valstybių tragedijos esancios labai blogos. Komunistų partijos vadovybė esanti susirūpinusi ir ieskanti priemonių prieš antisovietinę propagandą, kurią be atodairos skelbią Kanada, Australijoje, J. A. V-bėse ir i kitus kraštus emigravę pabaltiečiai tremtiniai.

(pl.)

## Perversmas Sirijoje ir jo užkulisai

Damaskas (UP/NZ). Praėjusį sekmadienį Sirijoje įvyko aukštų kariškių vadovujamas sukilimas (tos rūšies antrasis per nepilnus penkis mėnesius). Sukilėliai, žaibiškai veikdami, areštavo valdžios viršūnę, pulk. Husnį el Zaimą ir jo min. pirm. Moušingą el Barazį, juos tuojau pat nuteisė ir sušaudė. Pulk. Zaimas, kaip prisimenama, Sirijos valdžią buvo pasigrobes irgi panašaus sukilimo keliu; tai įvyko š. m. kovo 30 d.

Dabartiniam sukilimui vadovavęs pulk. Samis Hinnawais, Palestinos karo metu buvęs Sirijos pirmosios armijos vadas, pasiskelbė naujojo valstybės prezidentu ir devynis kitus aukštus kariškius paskyrė laikinai eiti vyriausybės narių pareigas. Tuojau pat išleistuose valdinuose komunikatuose buvo nurodyta, kad vykdytasis perversmas tebuves tik Sirijos vidaus reikalas.

Vėlesnėmis žiniomis, kaip nurodo Reuteris, pulk. Hinnawais pareiškė, kad jis perduoda valdžią ankščiau buv. Sirijos prezidento Hasem Attassio Pašos sudarytai vyriausybei ir grįžtas į kariuomenę prie savo tiesioginių pareigų. Pirmadienį susirinkusios naujojo ministerių kabineto nariams jis pažymėjo, kad tuo jis savy „šventą tautinę misiją“ laikas atlikti.

Naujasis kabinetas pirmadienio vakare pasisakė, kad netrukus būsianti paruošta nauja Sirijos konstitucija, ir įsipareigojo sekėti JT chartą bei kitus tarptautinius įstatymus.

Nužudytasis valstybės galva pulk. Zaimas buvo gimęs 1895 m. Damaske. Jo tėvas žuvo kare 1917 m. Jis pats studijavo Turkijos karo mokykloje Istanbule ir vėliau tarnavo Turkijos kariuomenėje. Trejetą metų vėliau Prancūzijos Vichy vyriausybė pakėlė jį pulkininku ir pavedė vadovauti pietinės Sirijos gynimui nuo sąjungininkų. Pastarieiems užėmus Damaską, Zaimas buvo nuteistas penkeriems metams tvirtovės kalėjimo, bet vėliau amnestuotas. Praėjusiais metais jis vadovavo Sirijos kariuomenei, karui prieš Izraelį. Ši pavasari pasigrobes valdžią, pasivadinęs „maršalu“ (būdinga visiems diktatoriams), netrukus įvykdė Sirijos prezidento „rinkimus“, kuriuose jis, kaip vienintelis kandidatas, surinko 726.116 balsų iš bendro 730.731 balsų skaičiaus.

(WW)

Dr. J. D. Navakienė

## Jadvyga Jogailienė

Prieš penkis šimtus penkiasdešimt metų, sulaukusi vos dvidešimt septynerių metų amžiaus, mirė Jadvyga Jogailienė.

Teigiama, kad ji mirusi dėl gimdymo pasekų, tačiau, arčiau susipažinus su jos gyvenimu, tenka konstatuoti, kad vargu ar ji turėjo pakankamai stiprios valios ir noro gyventi. Jadvygos gyvenimas nebuvo rožėmis klotas, ypač sunkūs jai turėjo būti paskutiniai nštumo mėnesiai. Vyro apleista ji susilaukė dukters, kuri nė mėnesio neišgyvenusi mirė. Po trijų dienų mirė ir motina. Tai buvo 1399 metais liepos 19 d.

\*

Lietuvių tauta neturi simpatijų Jogailai; taip pat ir Jadvyga, ir reikią pasakyti, pagrįstai. Visai neteisingai ją kaip kas vadina visos Lietuvos krikšto motina iš tikrųjų ji, vos tik peržengusi Lietuvos sieną, jau iš Lucko (1380 m. lapkričio m.) buvo iš Lietuvos išprašyta, arba, tiksliauariant, išvaryta, kartu su Lenkijos arkivyskupu, vyskupais ir kitais dvasininkais, kurie kartu su Jadvyga keliavo Lietuvos krikštijai.

Kaip žinia, Jogailos tėviškė t. y. teritorija, kurią jis paveldėjo iš Algirdo (Vilniaus ir Vitebsko kunigaikštystės, apimančios vieną šeštadalį visos Lietuvos teritorijos lygios tų laikų Lenkijai), priėmė katalikų religiją, kad ir be didelio entuziazmo, tačiau ir be pasipriešinimo. Kodėl tai prireikė išvaryti kariene, kuri savo dalyvavimu nerėjo visą tą procedūrą papuošti?

Zinant ramų lietuvių būdą, netenka abejoti, kad tokia griežta reakcija prieš naują karalienę galėjo sukelti tik aiškios ir visiems žinomos priežastys. Svarbiausia jų, be abejo, buvo ta, kad stabmeldiškose Lietuvoje Gediminaičių dinastijos narys negalėjo sistituokti su paveržta iš kito vyro, atseit, išsituokusia moterimi. Mindaugas už tokį stabmeldišką moralės pažeidimą apmokėjo savo gyvybę, Jogailos niekas nežudė, tačiau ir tada buvo kilęs nemažas pasipiktinimas, kad Jogaila į Lietuvą norėjo atsivežti, popiežiaus Pijaus II žodžiais tariant, „konkubinę“. Taip pat negalėjo laukti simpatijos pareiškimų ir tie, kaip Krokuvos vyskupas, kurie, norėdami sąjungos su Lietuva, paskelbė negaliojančiomis Jadvygos ir Vilhelmo vestuves, arba, pirmam vyrui dar gyvam, laimino antrąsias t. y. Jogailos jungtuves.

Dramatiškiems gimčiams, priekaištams, kurie kelias savaites nuodijo abiejų delegacijų pobūvius ir pasitarimus Lucke, pavaizduoti istorinių šaltinių nėra. Dluogošlaus sakinyas, kad Jogaila, pasitūtes Jadvyga Lenkijon, viešas istisus metus krikštijo Lietuvą, konstatuoja tik Jadvygos pašalinimo faktą.

Be Lucko įvykiai aiškiai parodo, kad, tų laikų Lietuvos pažūra, „konkubinės“ dalyvavimas krikšte lyg ir būtų teršęs tą iškilmągą momentą.

Kartu tai įrodo, kad už savo krikštą mes

## TRUMPOS ŽINIOS

\* JAV kongresas didele balsų dauguma priėmė prezidento Trumano pasiūlymą mimalų atlyginimą už darbo valandą pakelti iš 45 iki 75 centų.

\* Belgijos seimas 125 balsais prieš 64 pareiškė pasitikėjimą naujai Eyskenso vyriausybei. Nauja vyriausybė yra krikščionių — socialų ir liberalų koalicija. Prieš vyriausybę balsavo socialistai ir komunistai.

\* JAV atstovų rūmų teisų komisija priėmė įstatymą, kuriuo į JAV leidžiama be kvotos įvažiuoti 3.200 mokslininkų ir specialistų.

\* Sovietų ambasadorius Lavrentievas atšauktas iš savo vietos ir pakeltas į užsienio reikalų viceministrus.

\* Cekoslovakijos vyriausybė paprašė Jugoslavijos vyriausybės atsaukti pasiuntinį, tarėjęs Stambuką ir prekybos atache Barbalichą už „klisimasi į Cekoslovakijos vidaus reikalus.“ Kartą Cekoslovakijos užs. reik. ministerija pranešė, kad Jugoslavijos policija skriaudžianti Cekoslovakijos diplomatus ir jų šeimas Belgrade.

\* Didelis „Skymaster“ tipo keleivinis lėktuvas dėl blogo matomumo nusileido į Atlantą prie Airijos krantų. Iš 58 keleivių ir įgulos narių, 49 buvo išgelbėti, 7 paskendo, o dviejų likimas dar nežinomas.

\* Prezidentas Trumanas žada pirmadienį Miami (Floridoje) pasakyti svarbią kalbą karo dalyvių kongrese.

(pl.)

Neilgai viešpatavo Zaimas Sirijoje, tačiau ir to pakako, kad sukelty nerimo savo kaimynuose, pirmoje eilėje Libane. Iškilimas kaimynystėje „stipraus žmogaus“, š. m. gegužės mėn. jo paskelbtas Sirijos — Libano sienos uždarymas ir maisto produktų transportų sulaukymas — visa tai Libano politiniuose sluogsnuose sudarė rūpesčių. Todėl naująją Sirijos vyriausybę jau pasveikino, tuo pačiu pripažindami, kaimyniniai arabų kraštai — Libanasas, Transjordanija, Irakas. Kiek rezervuotiau ją sutiko Egiptas, Izraelis ir: Turkija. Mat, pastarosios santykiai su Sirija buvo įtempti nuo 1937 m. — nuo ginčo dėl Sandziako ir Aleksandretės. Tačiau Zaimui neseniai atsisakius nuo Sirijos pretenzijų į tas sritis, tarp abiejų kraštų ėmė megztis abiemis naudinga bičiulystė: Turkija toleravo Sirijos užsienio politiką kitų kaimynų atžvilgiu, gi Zaimo Sirija buvo neblogas tiktas turkams ir arabų pasauli. Neveltui ir paskutiniame perversme turkų laikraščiai linkę įžūrėti būsimą pilietinį karo Sirijoje užuomazgą.

Sirijos perversmas rado gana gyvo atgarsio ir Vakarų spaudoje. Prancūzijoje, pvz., neslepama apgailestavimo, jog Sirijoje neįtaka prancūzų draugo, gi Prancūzijos padėtis. Artim. Rytuose susilpnėjusi. Kairioji spauda atvirai kaltina D. Britaniją, nes šios pastangomis esąs nusulintas jai nepalankus režimas, su Zaimo mirtimi prasidėjusi nauja kovos dėl Art. Rytų pozicijų fazė: kovoją Londonas, Paryžius ir Washingtonas, tačiau ligi šiolei laimėjęs Londonas.

Užsienių įtaką Sirijos perversmo užkulisuose įžvelgia ir „New York Times“, pastebėdamas, kad naujosios vyriausybės pirmuosiuose komunikatuose jau esąs jaučiamas lengvas priešvakarietiškas vėjelis. Ji taip pat nieko nesanti pasisakiusi ir dėl Zaimo tarptautinių įsipareigojimų tęsimo. Čia, pasirodo, amerikiečiai esą tiesioginiai sudominti, nes Arabų — Amerikos naftos bendrovė buvo gavusi privilegijų tiesti vamzdžius per Siriją naftai transportuoti.

Britų užsienių reik. min. pranešėjas pareiškė, Britanijos vyriausybė dėl Sirijos įvykių pareiškianti savo nuomonę po to, kai susišnonsanti su JAV, Prancūzijos, Jordanijos ir Irako vyriausybėmis.

neturime būti niekam dėkingi, nes patys apsikrikštijome.

Sitų istorijai šaltiniais pagrįstų teigimų šviesoje, Jadvygos asmuo, jos gyvenimas ir antrų beprasmių vedybų auka iškyla visai naujoje šviesoje.

\*

Jadvygos tėvas buvo prancūzas. Didžiojo Prancūzijos karaliaus šv. Liudviko brolis yra jos prosenelis. Jadvygos motina yra kilusi iš Bosnijos (serbė), o senelė — lenkė. Ji augo Budos (Budapešto) karališkuose rūmuose, kurie buvo patys gražiausi ir puošniausi visoje Europoje. Ji buvo labai graži, apie tai kalbėjo visa Europa.

1378 metais ją, vos šešerių metų sulaukusią, sutuokė su Austrijos Vilhelmu. Pagal tų laikų papročius, vedyboms sutvirtinti, abu jaunikiai — kūdikių buvo visai nakčiai paguldėti į vieną lovą. Jadvyga bendravo su Vilhelmu, prie jo labai prisirišo ir pagaliau karštai pamilo.

Atrodė, kad Jadvyga bus labai laiminga. Deja, išėjo kitaip.

Jos tėvas Liudvikas, garsiausias Vengrijos karalius, turėjo tik tris dukters, kurių kiekvienai norėjo palikti po sostą. Vyresniosios, numatytos į Lenkijos sostą, mirtis sumaišė visus planus. 1382 m. ji išliko mirtis (tais pačiais metais buvo nužudytas Kęstutis). Lenkai, primindami jiems duktės pažadus, atsisakė nuo jo antrosios dukters ir išsirikno Jadvygą, kuri tuo būdu netikėtai tapo Lenkijos karaliene. Į Lenkiją motina ją išleido tik 1384 m. sulaukusią dvylikos metų.

Tuo metu visi Lietuvos kaimynai žinojo, kad Gediminaičių dinastija, o su ja ir visa

# Adomo Varno įnašas lietuvių grafikai

Minint Adomo Varno 40 metų kūrybinio darbo sukaktį, mūsų tremties spauda ir visuomenė puikiai pagerbė suakutuvininką, išskeldami jo kaip dailininko kūrėjo bei visuomenininko nuveiktus darbus lietuvių dailės srityje. Adomas Varnas — tapytojas. Tapytojo karjera dailininkas sudėjo visas savo jėgas, ir šiandien ramia širdimi galime teigti, kad jis kaip tapytojas neapvylė savęs ir užėmė sau priderančią vietą lietuvių dailės pasaulyje.

Tačiau Varnas šalia tapybos yra sukūręs daugelį kūrinių ir kitose dailės srityse. Dailininko kūrybinis žiedas pražydė pačiu reikalingiausiu metu: tuo metu lietuvių dailininkų šeima buvo negausi, darbo tačiau buvo labai daug. Suprantama, kad dail. Varnas, kaip ir kiti ano meto lietuviai dailininkai šalia savo tiesioginių, tapytojo darbų, turėjo mėsist ir į kitas dailės sritis, tuo pačiu ir grafiką, nors grafikos specialiai ir nebuvo studijavęs.

Pirmasis dailininko žingsnis grafikoje — Igno Seiniaus „Vasaros vaisės“ knyga viršelės. Šiaip grafiškai užsūmūdinėjo protarpiais, tačiau niekuomet jos neužmesdamos, Anaipol, vis daugiau ir giliau stengdamasis suprasti ir išgyventi į grafikos technikas, dailininkas per didelį darbą žengė pirmyn ir šioje dailės srityje. Ir tik šiuo keliu eidamas, jis pasidarė pats sau mokytojas ir mokiniu, o kartu ir kūrėjas.

Skicavimas iš gamtos padėjo dailininkui išrūtioti jam būdingą piešinio liniją bei jūdę, giliai suprasti žmogaus portreto bruožų charakterį, o tai vėliau jis plačiai panaudojo savo politiniams šaržams. Skicavimas Adomui Varnui pasidarė maloni būtinybė, ir jis skicavo daug ir visur: gamtoje, posėdžių salėse, kelionėje ar namuose, domėdamasis daugiausia tipologine žmogaus veido bei žmogaus judesio puse. Gal būt, kad atkaklus dailininko palinkimas į psichologinį žmogaus tyrimą ir pastūmėjo ar įgalino jį iš konstruktyvinio piešinio išvystyti šaržinį momentą. Šios problemos išsprendimą Ad. Varnas buvo pasistatęs sau uždeviniui ir ją sprendė.

Daugybę šių įdomių ir tiek istorinių, tiek meninių atžvilgių brangių piešinių dailininkas buvo sukūręs, jų turėjo būti per du šimtus, tačiau kėlinojantis iš vienos vietos į kitą, gi Adomui Varnui buvo lemia visą laiką keliauti, šie vertingi šiečiai mums šiandien didėle dalimi yra jau dingę. Prisimenant, kad dailininkas prie grafikos meno buvo priėjęs pats per save, visa tai, kas jo šioje srityje pasiekta, tėra tik kantrus darbo bei geležinės valios vaisius.

Susipažįstant su Adomo Varno grafikos darbais, tekstų pradėti politiniai šaržais iš lietuvių politinės veiklos trijų laikotarpių: pirmasis — 1914 metų karui prasidėjus. Šie

Vilniaus periodo politiniai šaržai buvo išspausdinti 1914 m. „Vairo“ kalėdiniame numery. Juos dailininkas vėliau papildė, pakoregavo, perpiešė tušu, akarele paspalvino. Antrasis periodas — tai 1917 metų seimas Petrapilyje. Šio periodo politiniai šaržai buvo sukurti 1917 m. vasarą Voroneže, dailininkui atostogaujant Martyno Yčo šeimoje. Didžioji šių šaržų dalis tais patiais metais buvo spausdinami „Santaros“ partijos laikraštyje „Pradaigiai“. Šio periodo šaržai daugeliu atžvilgių patobulėjo, nes dailininkas daug ką koregavo, dar daugiau įdėjo į tai studijų bei darbo. Perprato tikrojo šaržo reikalavimus, todėl suprantama, kad kai kurios šaržų kompozicijos perėikalavo iš-

dėl atskiru leidinių nusistatytų išleisti antrąjį Adomo Varno politinių šaržų knygą iš 20 iliustracijų buvo palaidota, ir šiandien tai tenka tik apgailestauti.

Nepolitinių šaržų buvo spaudinta 1919 m. Vilniuje lenkų kalba išeinančiame humoristiniame žurnale ir ištisa eilė Kauno „Vapsvoje“. Pažymėtini Galdiko, Sklieriaus, Gruodžio ir kt. šaržai. Be to, Kipro Petrausko monografija turėjo bene keturis Varno šaržus. Tarp visos eilės dar kitur išspausdintų šaržų, norėtusi atskirai paminėti šaržą kompoziciją „Vienuolika dailės apaštalių“. Šioje kompozicijoje dailininkas vaizduoja 1926 m. Meno Mokyklos pedagogų posėdį. Visi vaizduojamieji „apaštalai“ dailininko

## Mažoj aikštelėj / A. Rukas

Maža aikštelė prie bažnyčios  
Geltonais lapais klevas,  
mane gaudint, lyg tyčia,  
iš mano tolimų namų šian mėsian amėnėves.

Prabėgo skubanti mergaitė  
ir dingo tamsos nakties gūždosios.  
Kazinkur bokštas dvylia atskaitė.  
O aš vis tuo nugultusiu klevu džiaugiuosi.

Ir kur skubėti man vienam benamiui,  
be prieteliaus, be draugės mylimosios?  
Toli, labai toli manoji žemė  
su geltonais klevais, beržais, šermukšniais, uosiais.

Pakylu nuo iškrypusio suoloio  
ir eisiu svetima gatve į priekį.  
Beprotingai sunku ir visą žmogų gelia,  
kai mylimus namus labai toli palieki.

tisos serijos naujų ieškojimų. Todėl Sleževičiaus piešinys „Savo nuomonės reikšmės“, Bulotos „Prašau neužgaubti svečių“ ir kiti buvo perkompunuoti po aštuonis ar devyonis kartus. Žinoma, tas nebūtų reikšminga, kiek kartų dailininkas paveikslą ar iliustraciją perkompunuoja, tačiau tas rodo, kad šio periodo politinius šaržus dailininkas dirbo atsidėjęs, išstudijuodamas ir iš savęs išrinkaudamas ne kaip mėgėjas, bet kaip dailininkas.

Trečiasis politinių šaržų periodas apima 1918 m. Tautos Tarybos veiklą Voroneže. Dailininkas Tautos Tarybos narius piešė kalėjime, kur pats buvo atsiradęs už Tarybos antspaudai piešinio padarymą. Čia per mėnesį nupiešė keltolika piešinių, iš kurių tik du teisydo spaudą. Tai buvo „Atostogų dienos Voroneže“ ir „Matematiko sielvartai Tarybų rujoje“. Tuo lietuvių politinių pastangų Rusijoje periodu užbaigiamas ir Varno politinių šaržų ciklas. 1922 m. „Vaišos“ bendrovės šie politiniai šaržai buvo išleisti liuksusiniu leidiniu, pavadintu „Ant politikos laktų“.

Antros dovanos politinių šaržų forma dailininkas mums nebedavė. Tačiau prie to buvo eita ir daug dirbta. Dailininkas buvo sumanęs politinius šaržais pailiustruoti „Vilniaus Bylą“. Tuo tikslu 1932 m., ministerio Zauriaus remiamas, Adomas Varnas nuyksta į Zenevą ir per du mėnesius padaro apie du šimtus įvairiausių diplomatu piešinių įvairiausiose pozose bei kompozicijose. Viena jų, dar Zenevoje būnant, dailininko buvo išbaigta ir ten ten pat įteikta ministeriui Zauriui. Šaržas vaizdavo minist. Zauriaus susitikimą su lenkų užs. reik. minist. Zaleskiu.

Baigus darbą Zenevoje, Varnui nebebuvo laimės Lietuvoje jį privesti prie galų, nes tuoj buvo įjungtas ir pašto ženklų bylos eksperimentų, kuri užtruko apie trejus metus. To-

vykusiai išgyventi, tikri. Iš tikrųjų juk tai buvo Adomo Varno tikrieji bičiuliai, kuriuos jis matydavo kasdien, kas valandą — tai idėjos draugai: Šlapelis, Didžiokas, Kalpokas, Zmuidzinavičius, Galdikas ir kt. Įdomu, kad šiame šarže matome ir patį Sukutuvininką ir tai škiuojantį savo kolegas. Iš šios kompozicijos Varnas 1927 m. išplėto klizminis dažais didelio formato dekoratyvinį darbą.

## G. Matoré kalba apie lietuves moteris

Zinomas lietuvių draugas Georges Matoré, Besancono universiteto ir Aukštosios Normalinės Mokyklos profesorius, niekada nepaleidžia progos priminti pasauliui lietuvių tautai daromas skriaudas, š. m. rugpjūčio 6 d. buvo pakviestas Prancūzijos radifono duoti pasikalbėjimą apie lietuvių moteris padėti visuomenėje. Redakcija džiaugiasi, galėdama to pasikalbėjimo tekstą pateikti lietuviui ir ypač lietuvių skaitytojams, kurie nesusėję jo kalbos išgirsti per radiją ir kurie, neabejojame, moksle vertinti pono G. Matoré šiltus jausmus lietuvių tautai ir jo sugebėjimą ir rūpestį atkreipti milijonų klausytojų dėmesį į mūsų tautos nelaimes. (Red. past.)

— Jums teko gyventi Lietuvoje, tiesa?  
— Taip. Aš ten dėsčiau prancūzų kalbą. Iki 1943 metų.  
— Ar jūs galėtumėte mums ką nors papasakoti apie lietuvių moterį?  
— Žinoma, tačiau, žinote — kai vyrai kalba apie moteris, dažnai pripasakoja kvailysčių, ir, be to, kalbėti apie lietuvių moterį — ypatingai delikatu.  
— O kodėl gi?  
— Reikėtų daryti skirtumą vietos atžvilgiu tarp Rytų ir Vakarų, tarp kaimo ir miesto. Reikėtų taip pat kalbėti apie skirtingo amžiaus moteris. Jums, tur būt, žinoma, kad Lietuva, turėjusi didelę ir garsią praeitį, nepriklausoma buvo tik nuo 1917 iki 1940 metų. Reikėtų taip pat pabrėžti skirtumą tarp socialinių klasių.  
— Ar negalėtumėt apsiriboti viena kuria socialine grupe?

— Taip: galiu Jums papasakoti šį tą apie buržuazijos ir inteligentijos moteris, tas kurias daugiausia pažįstu.  
Iš karto reikia pastebėti, kad vienodame socialiniame lygyje lietuvių moteris buvo daugiau išsilavinusi už prancūzė. Dauguma vidurinės klasės jaunų mergaičių buvo baigusios gimnazijas. Net ir liaudis stengėsi iš visų jėgų duoti savo vaikams išsilavinimą. Pažinau vieną lietuvių, labai vargino sargo dukterį, kuri tapo talentinga dailininke.  
— Bet tai pasitaiko ir Prancūzijoje.  
— Žymiai rečiau. Dauguma lietuvių turėjo savo profesiją. Net jeigu po vestuvių ir jų medavo, jos ir toliau, jei ne mokslinavosi, tai bent domėjosi menu, literatūra.  
— Gal ir prancūzų literatūra?  
— Žinoma, prancūzų kalba buvo plačiai paplitusi. Bet, savaime suprantama, ir ypa-

sių ji čia negavo. Šalia puošnios Onos Vytautienės ji atrodė labai kukliai.

Po trylikos labai nelaimingų metų Jadvyga laukė kūdikio. Sosto įpėdinio. Jogaila jau turėdamas 50 metų jo labai laukė, tačiau motinai neparodė jokių sentimentų. Jo visur būta, bet Krokovoje, kur jo laukė Jadvyga, jis nesilankė.

Ir kūdikį gimus, jis neskuba. Jis į Krokuvą atvyko tik trims savaitėms po kūdikio ir žmonos mirties praėjus. Dugosas tvirtina, kad jis Jadvygos galėjosi.

Jadvygos dvigubos vestuvės, sukėlusios to meto Europoje daug kalbų, paliko daug istorinių pėdsakų. Niekas įsiskaito negali paneigti kad Jadvyga nebuvo buvus Wilhelm žmona. Popiežius Pijus II laisė kardinolui Zbignievui Olesnickiui smerkia Jadvygos antrašius vestuves, išsireikšdamas — nupta in concubinato tenetur (žmona dvipatystėje laikė). Šitą šaltinį reikia laikyti neabejotinai tikru. Atrodo, kad aisku, jog Wilhelmas ir Jadvyga, teisėtai sujungti, darė, ką galėjo, kad jų santuoka nebūtų išardyta. Jų jaunuoliška meilė praėties tyrinėtojams gali sukelti tik simpatiją.

Šiandien plačiai kalbama apie Jadvygos kanonizaciją arba bent apie beatifikaciją norodant, kad jos nuopelnas buvęs Lietuvos krikščias. Tačiau, kaip matome, toks teigimas visai neatitinka tiesos. Galima jausti Jadvygai simpatiją kaip nelaimingai moteris, tačiau vėsti ją Lietuvos šventąja vergu ar būtų pateisinama. Gal būtų pravar-tu, jei šitą „pastangą“ akivaizdoje savo žodį pasakytų ir Lietuvos Eklezijos istorikai ir teologai

## Smuikininkas Iz. Vasyliūnas emigruoja į JAV

Išgyvenęs Augsburgio emigracinėje stovykloje be vienos savaitės lygiai keturis mėnesius ir tuo pačiu išskentęs daug vargo, smuikininkas Iz. Vasyliūnas pagaliau šią savaitę su šeima išvyksta Bremenan emigruoti į JAV. Praėjusį šeštadienį ir sekmadienį jis davė Dillingene porą atsisveikinimo koncertų.

Pirmojo koncerto programą sudarė W. A. Mozarto, Joh. Brahms'o ir Ed. Griego sonatos. Fortepijonu palydėjo H. Wieser. Programą baigus, šiltai atsisveikinimo žodį tarė Augsburgio vysk. kapitulos tarybos narys, kun. L. Hornung, išskeldamas sol. Iz. Vasyliūno ir kitų anksčiau iš Dillingeno emigruvusių lietuvių solistų instrumentalistų nuopelnus vietos muzikiniame gyvenime.

Antrajame koncerte, kuris įvyko miesto parapijos bažnyčioje, smuik. Iz. Vasyliūnas atliko bažnytinės muzikos kūrinius iv. autorių: G. F. Händelio, J. S. Bacho, G. Tartinio, L. van Beethoveno, Fr. Schuberto, Ch. Gounodo, Z. Aleksandravičiaus ir B. G. dardo. Vargonais palydėjo L. Hornungas.

Pažymima, kad Iz. Vasyliūnas 1945—9 metų būvyje daug ir intensyviai dirbo savo muzikinėje srityje. Per tą laiką jis paruošė viso devynių atskirų koncertų programą, po kelių kartų aplankydamas kuone kiekvieną didesnę lietuvių stovyklą, be to, duodamas eilę koncertų ir kitataučiams. Kurį laiką jis koncertavo ir su Dillingene veikusiu kamerinės muzikos kvartetu (Iz. Vasyliūnas, P. Matukas, S. Gabriolas ir M. Saulius). Jis taip pat prisimintinas kaip lietuvių autorių kūrinių interpretatorius: tarp minėtųjų devynių koncertų girdėjome vieną, pasvęstą specialiai saviems kompozitoriams — Budriūnui, Račiūnui, Gaideliui ir Gruodžiui. Kita lietuviškos muzikos (Jul. Gaidelio) kūrinių koncertą sol. Iz. Vasyliūnas prieš emigruodamas baigė ruošti ir su juo, be abejo, pasirodys Amerikos lietuvių visuomenė.

Atsisveikindami linkime smuikininkui Iz. Vasyliūnui geriausios sėkmės užjūryje, ypatingai populiarinant savų kompozitorių kūrinius.

tingai lietuvių literatūra. Lietuvių moteris, kaip ir vyrai, didžiavosi savo kalba, pačia seniausia tarp indo-europietiškių kalbų. Lietuovė buvo, palyginti, žymiai daugiau moterų rašytojų, negu Prancūzijoje.

— Įdomu, kaip visa tai atsiliepdavo į šeimyninį gyvenimą?  
— Lietuvių moteris buvo linkusios pabrėžti savo nepriklausomumą. O taip pat ir tam tikrą nesidomėjimą (ach, neapibendrinkim per daug) namų ruošos reikalais. Tuo labiau, kad tarnaičių trūkumo niekada nesijautė.

— Kiek suprantu, „tuštybių vaikymasis“ nepriklausė prie lietuvių moters ydų?  
— Ach, negalvokite, kad visos lietuviškos buvo akinuotos mokslininkės. Buvo tokių, kurios turėjo vaikų ir net daug vaikų. Ne mažai moterų mėgo sportą, ypač žiemos sportą. Pagaliau ir „moteriškos tuštybės“ (o retkarčiai ir pletkininkavimas) atgaudavo savo teises, kai jaunos elegantiškos ponitės (lietuviškai tekste. Red.) vidurdiemyje susirinkdavo madingoje kavinėje.

— Gerti aperityvo?  
— Ne, pagurkšnoti puikios kavos. Noriu pridėti dar, kad ir kai kurie viengungiai vyrai, nežinia kodėl, buvo pasisavinę tą patį įprotį.

— Ach, jūs jau pradate apkalbinėti...  
— Anaipat jo ne. Aš išlaikiau gražiausius atsiminimus apie lietuvių moteris. Užsieniečiai laikė jas, gal ir be pagrindo, viršesėmis už jų vyrus ir brolius. Jos tikrai buvo nepalyginamai gyvesnės. O jų tarpe buvo ir labai gražių mergaičių.

— Yra ir dabar, žinoma.  
— Tikriausiai, tačiau iš tenai nebeturiu jokių žinių nuo antrosios rusų okupacijos. Palaikau santykius tik su lietuviais, priklausančiais išvietintų asmenų kategorijai. Jų likimas labai liūdnas.  
— Tragiškas, bė žinome.  
— Nenorėčiau atitraukti nuo mikrofono, nepareiškęs savo mieliems draugams lietuviams (o ypač lietuviutėms apie kurias čia šiandien kalbėjau) savo šiltos simpatijos jausmų ir, kaip sakoma lietuviškai: „Grįšim, sešutės, namo, namo...“

## Skundžiasi lietuviškų knygų stoka

Belgijoje gyvenantieji lietuviai nusiskundžia, kad lietuviškos knygų leidyklos Vokietijoje neaprupina jų lietuviškomis knygomis, o į jų prašymus dažniausia visiskai neatsako. Ypač jie norėtų gauti žodynus, kurie čia labai reikalingi.

— Šiomis dienomis čia įsventintas į kunigus lietuvis Jonas Dėdinas, lankęs Belgijos kunigų seminariją Malinoje. Rugpjūčio 14 d. jis atliko pirmąsias Sv. Mišias Lieže, benediktinių vienuolyno bažnyčioje.

## Nepripažįsta Vilniaus Lietuvai

Emigracinės JAV įstaigos Vak. Vokietijoje reikalauja iš Lietuvos Respublikos piliečių, gimusių buvusioje lenkų okupuotoje Lietuvos dalyje, savo gimimo vietovių pavadinimus rašyti lenkiškai, pažymint, kad jos yra Lenkijoje, pavyzdžiui: Wilno — Poland, Trocki — Poland, Sejny — Poland ir t. t. Kadangi JAV administracinės įstaigos tautybę supranta ne nacionaline prasme, bet ją nustato pagal gimimo vietovę, tuo pačiu ir tikriausius lietuvius paverčia ne tiktais Lenkijos piliečiais, bet drauge padaro juos ir lenkais...

valstybė gyvena sunkias dienas. Jei Kęstutis nužudymą dar galima vieną ar kitą kartą aiškinti, tai jo artimiausiųjų giminių ir ištikimų bendradarbių žudynės rodė, kad Lietuovę įsivyravo teroras, aisku, su Jogailos žinia ir pritarimu. Buvo aisku, kad valstybė tokios Jogailos ir jo klišos sauvaišės pakęsti negalės. Dar nebuvo užmirštas Jaučiuko pašalinimas, o ir Lietuvoje buvo plačiai žinoma, kad ordenas Vytautą puikiai priėmė ir pažadėjo pagalbą.

Lenkų pasiūlymas Jogailai vesti jų mažametę karalienę buvo padarytas labai tinkamu momentu. Jogaila tada buvo 35 metų. Jis sutiko, nes jo padėtis, atrodo, buvo nesaugi. Jis, galima sakyti, išbėgo užkuriu į Lenkiją. Atsžadėdamas savo stambeldinio vardo, atsisakė ir nuo visų realių teisių į Lietuvą.

Teigime, kad Jogaila prijungė Lietuvą (šesis kartus didesnę) prie Lenkijos, yra lygiai tiek tiesos, kiek ir teigime, kad Jadvyga Lietuvos krikšto metu buvo Vilniuje.

Jogailos vedybomis džiaugėsi visi. Džiaugėsi Gediminaičių dinastija, o su ja ir valstybė, nes, Jogailai išvykus, buvo laukiama ir teroro pabaigos. Džiaugėsi ir Jogaila, galėdamas garbingai Lietuvą apieisti, kur jam jau buvo pasidarę neįauku. Bet daugiausia džiaugėsi lenkai. Žinoma, ne dėlto, kad lietuviai apsikrikštys, bet dėlto, kad tikėjosi, jog liausis nuolatiniai lietuvių užpuolimai ir tūkstančiai vergų-lenkų grįs tėvynėn.

Jogaila pažadėjo Vilhelmui sumokėti anieks laikams didelę 200.000 florinų sumą. Dėl to sutarties straipsnis Lucke buvo nemaža ginčijamas, nes lietuviai nenorėjo

nieko žinoti apie žmonos pirkimą, nes Lietuvoje buvo perkami tik vergai.

Jadvygai 1386 metai, taip gražiai prasi-dėję su Vilhelmo atvykimu į Krokuvą, buvo labai tragiški. Vilhelmo netekimas, ir, vos su juo išsiskyrus, vedybos su senu ir nenekiamu vyru, pirmoji povestvinė kelionė — Didlenkija, kurios metu niekas nenorėjo dvipatystėje gyvenančios poros priimti ir maitinti, užsibaigusi Oniezo kanauninko anatema (prakeikimu), nieko gero nepranašavo. Iškilmingi pasirošimai kelio nei Lietuva blogas nuotaikas kiek prablaivė, bet Lucko įvykiai Jadvygai parodė, kad ji simpatijų laukti negalėjo.

Jogaila vienas, be žmonos, važiavo tėviškės lankyti. Galima įsivaizduoti, kiek pasikalbė tada sklidio apie Jadvygą.

Jadvyga jau gruodžio 10 d. pasirašė vieną dokumentą Krokovoje, atseit, gruodžio pradžioje jau buvo Lenkijoje. Nereikia turėti didelės fantazijos, kad apytikriai įsivaizdavus jos išgyvenimus.

1387 m. vasario 17 d. Vilniuje oficialiai prasidėjo Lietuvos krikštas. Pirmoji, tvirtinanti Lietuvos Katalikų Eklezijos teises, privilegija neturi nei Jadvygos, nei vyskupų parašų. Jų neturi nė vėlesnio privilegijos. (Lvovas pvz. vasario 18 d. gavo savo teisių patvirtinimą tiesiai iš Jadvygos rankų. Visi Jadvygos darbai Vakarų Ukrainoje yra dokumentais atžymėti).

Tuo metu, kai Jadvyga, užuot ramiai laukusi vyro, ieškojo paguodos, keliaudama pietuose, Jogaila nepaisydamas tragikomiškos savo būklės, skelbė kiek mokėdamas pagrindines religijos tiesas ir krikščijo. Sykį netekęs kantrybės, matyt nuolatinių

patyčių įerzintas, įsakė žiauriai nukankinti du rusus-bajorus. Pravoslavai vėliau tą faktą pabrėžė, įtikindami, kad katalikybė buvo prievarta įvesta.

1387 metų vidurvasarį Jogaila, oficialiai savo tėvynę (terras suas) pakrikščijęs grįžo Lenkijon. Čia jo laukė naujas smūgis. Ejo gandai, kad Jadvyga matėsi su savo pirmuoju vyru. Jogaila patikėjo.

Teatru tinkanti scena. Teismas. Jadvyga nusidėjėlės rūbais apdengta, klūpodama, kaip prašciokė ant plikos žemės, bučiavo evangeliją ir prisiekė esanti nekaltą. O dvariškis, Vilhelmo bičiulis ir jo turty Lenkijoje paveldėtojas, turėjo, kaip šuo, palindęs po suolu atloti, kad paleido melagingus gandas.

Si visa procedūra buvo lenkų politikų ir dvasininkų suvaidinta komedija santuokai, ir Lenkijai nuo tarptautinio skandalo išgelbėti, bet ji, žinoma, negalėjo, atgaivinti nei prarasto jaunavedžių pasitikėjimo, nei „laimės“. Jadvyga nenorėjo Jogailos matyti ir syki, nuodėmklausui priminus kai kurias prievoles vyrui, karalienė, kojos treptelėjimu palydėjusi savo žodžius, įsakė jam tylėti.

Skandžiai pažeminta penkiolikametė Jadvyga, tv visų išgyvenimų paveikta, pasikeitė. Surimėjo, nebesoko, nelankė puoty, kukliai rengėsi, slaugė ligonius, dažnai lankėsi maldyklose. Jogailai atvykus, tarnai jam pranešdavo, kad karalienė sergantį negalinti jo priimti. Žodžiu, Jadvyga įgavo pamaldžios ir dievotos moters aureolę.

Lietuvoje Jadvyga buvo tik vieną kartą — 1392 m. Jokio turto ar privilegijų bei tei-

## Tūkstančiai traukė į Lietuvą

Berlyno „Sozialdemokrat“ neseniai paskelbė str. apie Rytprūsijų gyventojų bėgimą į Lietuvą.  
Laikraštis rašo:

„1946/47 m. Rytprūsiose likusiems vokiečiams gyvenimas pasidarė nebeįmanomas. Besigelbėdami nuo bado mirties, tūkstančiai žmonių traukė į Lietuvą. Daugiausiai tai buvo seniai, moterys ir vaikai. Dviese, triše, o kartais ir didesni grupėm jie traukė per sieną. Pirmiausiai jų kelias vedė į Klaipėdą, Kauną, Šiaulius, Panevėžį, o vėliau ir į Latviją — Liepoją, Mintaują ir Daugpilį, net iki Estijos sienos. Tai pėkka, apiplyšusių ir elgetaujančių žmonių masė greit užpildė visą Lietuvą. Darbo jie negaudavo. Tik jaunesni šlapiai dirbo ūkininkams. Sovietai buvo oficialiai uždraudę vokiečiams duoti darbo ir juos šelpti. Sovietų milicijai juos suėmus, bėgliams (ir moterims) buvo nukerpani plaukai, jie buvo keltą dienų laikomi areštiniuose be duonos, tik vandenį jiems pateikiant, ir po to grąžinami atgal.

Lietuviai bėgliams padėjo, kuo galėjo. Davė jiems maisto, dažnai ir prieglobstį savo namuose nepasidami, kad už tai grėsė 500 rublių bauda ir įtraukimas „į valstybės priešų“ sąrašus.

Didesniuose miestuose ir traukiniuose milicija dažnai darė medžiokles. Jose paprastai dalyvaudavo tik rusai, nes lietuviai nebuvo pasitikimi. Buvo atsitikimų, kad susėkti vokiečiai buvo išmetami iš važiuojančių traukinių. Iš viso, vokiečių gyvenimas Lietuvoje buvo labai sunkus ir pilnas pavojų. Ilgiau kaip 5–6 savaites vienoje vietoje ilgįventi buvo neįmanoma.

Ypačingai skaudus likimas buvo vaikų nuo 13 iki 16 metų amžiaus. Susibūrę į gaujas, jie traukė ieškodami maisto. Jie vėrto piktadariais arba pateko į kalėjimus. Mažesni vaikai, nuo 3 iki 10 metų, pateko į sovietų vaikų namus. Tokių buvo tūkstančiai. Lietuvoje atsiradus per daug tokių benamių, jie buvo priversti traukti toliau į šiaurę, į Latviją, kurios gyventojai, nepasidami gresiančių bausmių, jiems davė maisto, pinigų ir netgi rūbų. Ligonių slaugė slapta vietos gydytojai. Žinoma, daug mirė parkritę ant kelio ar slapstydami miskuose.

Ar toks gyvenimas turi kokią nors prasmę — niekas neklausia. Tikimasi naujo karo. Tik naujo karo viltis palaikė tuos šimtus tūkstančių žmonių. O visur galima buvo

pastebėti karštingąją istiprinimų statybą ir daug karo medžiaga pakrautų traukinių. Beveik kiekvienoje vietoje buvo kariuomenės dalinių, ypač daug tankų ir artilerijos. Visa Lietuva ir Latvija yra nusėta didesniais ir mažesniais aerodromais. Taip pat ir vietiniai gyventojai gyvena būsimo karo viltimi, nes juk kiekvieną dieną į Sibirą važiuoja traukiniai su tremtiniais. Okininkai verčiami eiti į kolchozus. Miestuose siaučia teror ir jungiasi prie partizanų, kurie veda į mirtis, bet beviltišką kovą su daug stipresne jėga. Lietuvių ir latvių partizanai globoja vokiečius ir net be galėsio baudžia tuos, kurie juos išduoda rusams. Kai kurie vokiečiai stoja į partizanų dalinius, kurių eilėse kovoja daug jaunuolių ir moterų.

Kad tam „keliaimui“ padarius galą, 1949 m. žiemą ir pavasarį sovietai ypač ryžtingai juos medžiojo. Pagauti jaunesni vyrai ir moterys būdavo siunčiami tiesiog į Sibirą. Taip buvo dar ir prieš du mėnesius. Taip vyksta ir dabar, nors sovietų atstovai turi drąsos kalbėti apie demokratiją ir žmonių teises.

### Politikų santykių niuansai

Eilę metų Italijos min. pirm. de Gasperio ir komunistų vado Togliaccio santykiai nebuvo blogi. Tiesa, jie buvo atkaklūs politiniai prieštai, bet privačiame gyvenime, jei draugais ir nebuvo, tai bent vienas kitą gerbė. Tačiau po paskutiniųjų debatų dėl Italijos įstojimo į Atlanto pakta reikalai staiga pasikeitė. Togliattis posėdžio pabaigoje sutikęs de Gasperį, dar giliau ant kaktos užsitraukė skrybėlę, tardamas:

— Svetimų valstybių lekajaus aš nesveikinu.

— O aš jį sveikinu net du kartus, — atsakė ministras pirmininkas, du kartus pakeldamas skrybėlę.

Carrefour, Paryžius

Grįžęs iš anapus pasakoja (5)

## Socialiniai reikalai ir propaganda Sovietų Sąjungoje

Važiuojant traukiniu per Sovietų Sąjungą, visur į akis krenta elgetų būriai. Ypač stotyse sunku nuo jų atsigtinti. Maži vaikai, nuplyšę ir purvini, taip įkyriai stovinėja prie vagonų langų ir, rankas ištiesę, nuolat tą patį kartoja: „Duokite duonos, duokite valgyti“. Nors milicija juos varo šalin, bet jie nuo vieno vagono pavartyti susimetę prie kito. Jie taip ilgai prašo, iki ką nors gaus, arba keleivis pasitraukia nuo lango ir ji uždar.

Stotyse, laukiamose salėse, išmaldos prasidėja moterys su mažais vaikais. Neužmiršiu savo kelionės 1947 m. iš Kaukazo į Kijevą. Vykome tada 12 belaisvių ir du palydovai. Vienas jų karininkas. Charkovo stotyje turėjome ilgą laiką laukti. Susimetę į stoties kampa, valgomieji kelionės davini — sausą duoną. Neilgai trukus, mus apspito suvargusių motinų su vaikais ant rankų būrys. Nors ir natė, kad mes belaisviai ir kad valgom tik sausą duoną, vis tiek prašinėjo ir tiek. Mūsų palydovas karininkas elgetas išbėrė, jas išgėdindamas, kaip jos galinčios prašyti iš belaisvių duonos, bet jos tik kiek pasitraukė ir ašarotom bei godžiom akim toliau žiūrėjo į mūsų duoną. Galiausiai patariam karininkui pasidarė gaudu, ir jis, atlaūžęs gabalą duonos ir žuvies, davė tom elgetom. Vėliau skaičiau Sovietų Sąjungoje leidžiamuose laikraščiuose straipsnių apie elgetavimo problemą. Ten buvo išvedžiojama, jog elgetavimas esąs tik buržuazinio režimo palikimas, kad elgetai tik tie, kurie tingi dirbti. Bet koks ten gali būti buržuazinio režimo palikimas, kad moterys su mažais kūdikiais ant rankų buvo tik 30–40 metų amžiaus, atseit, caro laikų atsiminti negali. Tik vargas, į akis žiūris badas, privėrdia elgetauti.

Tačiau sovietai, ir apie savo elgetas rašydami, giriasi, girdi, jų socialinė g'oba esanti geriausia pasaulyje. Niekur taip gerai nesą našlaičiams ir seneliams, kaip sovietų rojuje. Aš tačiau niekur nemaciau nei našlaičių prieglaudos, nei senelių namų. Jie gyvena iš išmaldų, surinktų gatvėje.

Sovietų laikraščiai rašo, kad pas juos kasdieną darbininkų būklė gerėjanti ir kad kai kur ji pasiekė gerovės viršūnę. Sėdėdamas vienoje Kaukazo belaisvių stovykloje, skaičiau vieną sov. zonos vakariską laikraštį kuriame aprašoma kelionė lėktuvu iš Maskvos į Kaukazą. Korespondentas džiaugėsi gražiais vaizdais ir puikiu priėmimu viename Kaukazo kolchoze. Kolchozininkų akys žibėjusios iš džiaugsmo ir laimės, kad gyvena Staiono globoje.

Mačiau ir aš Kaukazo kolchozininkų blizgančias akis, bet ne iš laimės ar meilės Stalinui, o iš neapykantos. Kaukazo gyventojai jau 1937 ir 1943 m. buvo suklė prieš komunistus. Tie sukilimai buvo numalšinti, daug kabardinų (taip vadinasi vietos gyventojai) sušaudyta, dar daugiau išsiųsta į Sibirą. Turėjau progos užėti į vieną kolchozą. Priebutyje radau ką tik iš darbo grįžusias tris moteris. Kai paprašiau valgyti, jos tarp savęs kalbėjosi: „Dievo mano, ką jam duosim, kad pačios nieko neturim. Pagaliau viena padavė keletą džiovintų vaisių, kita gabaliuką duonos, trečia šaltų virtų bulvių.

Norvegų rašytojui Knutui Hamsunui rugpjūčio 4 d. sukako 90 m. amžiaus. Ta proga laikraščiai paskelbė tūlo vokiečių propagandos ministerijos valdininko užrašą apie vieną Hamsuno susitikimą su Hitleriu, kurie, kaip sakoma, turėję daug įtakos ir norvegų teismo sprendimui Hamsuno byloje.

Berlyno propagandos ministerijos tarėjas S. gerokai išsiganč, neįprastai velia valandą buvo pašauktas pas ministrį. Būdamas Norvegijos reikalų specialistas ir Himmlerio politikos priešin, jis buvo išgąjęs nepaprastą Goebbelso pasitikėjimą, ir jam retkarčiais būdavo pavedami sunkūs uždaviniai. Šį kartą atrodė, reikalai turį būti itin svarbūs, nes Goebbelsas priėmė jį, nė minutės neversdamas laukti.

— Klausyk, mielas S., turiu tamstai staigmeną. Tamsta rytoj skrisi į fiūrerio vyr. būstinę specialiu lėktuvu. Tamstą lydės sekretorius M. Hamsunas šiandien prieš pietus žurnalistų konferencijoje pasakė puikią kalbą. Parodė anglams dantis, kaip įsijutintas liūtas. Fiūreris tuoj po kalbos jam pasiuntė pakvietimą į savo vyr. būstinę. Tamsta turi ten nusikristi ir pabūti vėrėjė. Juk Hamsunas nemoka nė žodžio vokiškai. Aš pasiūkiu, kad tamsta reikala puikiai atliksi.

Buvo 1943 m. birželio 23 d. Lėktuvas iš Tempelhofo aerodromo išskrido lygiai 10 val. ir po 3 valandų nusileido „kažkur Rytprūsiose“.

Tarėjas S. su sekretoriumi M. nuvyko į vieną netoli stovėjusių baraką ir ten laukė Vienos lėktuvo, kuriuo turėjo atskristi Hamsunas. Sis atskrido tuoj po 2 val. Hamsunas, pasiremdamas savo lazdele, iš mašinos išlipo pirmas. Gyvu žvilgsniu apsidairė, pasveikino jo pasitikti atvykusius karininkus, tačiau netarė nė žodžio. Užtat visą laiką

Viena Maskvos salė. Tarp raudonosios armijos karininkų sūkinėjasi senyvesnio amžiaus vyriškis, kurio judesius seka salėje sėdintieji, o jo tariamus žodžius ryte ryja.

— Mano ponai (žodis „draugai“ ten nevartojamas), gero elgesio papročiai neleidžia, kad sėdėdamas prie stalo į jį atsiremtum dūbiu; lygiai storžieviska būtų, jeigu pilna burna ką kramtydamas, gurksnotumei vyną ar kurį kitą gėrimą... — Siuos žodžius grafas Ignatievas, buvęs caro gvardijos vieno pulko vado adjutantas ir rusų (caro) pasiuntinybės Paryžiuje attachė, kartoją beveik kasdien raudonosios armijos generalinio štabo ir gvardijos karininkams bei aukštojo rango komunistams. Prieš antrąjį karą grįžęs iš Paryžiaus į Rusiją (kad užintų „svarbių uždavinių tvarkymą“), grafas Ignatievas skiriamas gerojo elgesio „lektoriumi“. Vienam klausytojų nurodo, kaip elgtis ant akinančio šviesos skendinio vaškuoto parketo, kitam — kaip nusilenkti, gręžtis, lenktis, — žodžiu, būsimajai bolševikinei aristokratijai „dėstoma“ gerojo elgesio papročiai, pradedant elementariškiausiomis taisyklėmis ir baigiant išlepta salonine politūra.

Grafo „auklėtinų“ dalis, pasiekus reikiamo slūgo, skiriama kadrų atsargai papildyti, kiti siunčiami Sov. Sąjungos „kultūros“ reprezentuoti į Balkanų valstybes, Vlinių, Kauną, Rygą ir kitur. Kaip „kultūringam“ žmogui dera, po okupuotus kraštus išsiklaidžiusių žymi dalis atsiduria „Sov. Sąjungos kultūros namuose“, kurių visur užklūsi, kur tik paspirsi.

„Unter den Linden“, netoliese sviedinių suplaisinto kare žuv. karžygiams paminklo (Ehrenmal) ir vėjo bei darganų gražiausio arsenalo (Zeughaus), savo švaria išore iš tolo į akis krinta buv. Prūsijos finansų ministerijos rūmai.

„Atvirų durų namai“ juos vadina rytinio sekretoriaus spauda. Tačiau durys nevisiems atdaros: tarnautojams griežtai įsakta leisti tik į apatines patalpas, gi į viršų esančias „Eichensaal“, „Marmorsaal“ ir kitokio vardo patalpas durys atsisveria tik rinktinėms „masinių organizacijų“ vadams, kartais dar slavistikos studentams, kur aplankius šaltąjį bufetą, suklęga vokišku akcentu maišyta rusų kalba. O kai atvykusiujų smegenis pradeda svilinti „Moskovska-

pienai realizuotas. Knygai atsidūrus jau mąšinoje, iliustracijų, imčių bei vinjetų skaičius iš 40 turėjo pašokti net iki 120, žinoma, ne dailininko, bet leidėjų pageidavimu. Dailininkas, vengdamas skandalo, vėžė nebevaldomą situaciją prie galo, jau nebe vienas, bet su pasirinktais talkininkais, ano meto Kauno Meno Mokyklos auklėtiniais.

Teko ir man tame darbe dalyvaui ir stebėti, kaip sunku taip trumpu laiku ir dailininkui ir talkininkui vienas kitą suprasti, įsijausiti ir išleisti vis naujas iliustracijas. Tačiau ir tokioje situacijoje iliustracijos daugiau ar mažiau įgavo vieną, nors ir nevisai pilną charakterį.

Daug sunkumų turėjo dailininkas, piešdamas iliustracijas, tačiau nelengviau sekėsi ir su pačia knygos spauda. Visi kažin kodėl labai skrupulingai skubėjo, tiek cinkografijos, tiek pati spaustuė. Netinkamai pagaminta klisė buvo tuoj skubiai leidžiama į mašiną ir nebuvo galima nors ir aiškiai dailininko pastebėta klaida pataisyti. Tai fonas, kuriame dailininkas turėjo realizuoti vienintelį pilną spaudos darbą — monumentalų savo kūrinių. Nežiūrint to, knygoje tilpusios, žinoma, tik paties Adomo Varno sukurtosios, iliustracijos buvo nuotaikingos bei savitos.

Kas domėjosi Adomo Varno grafika Lietuvoje, tas negalėjo nepastebėti, kad kai ku-

ngirdo. Jis fiksovo aštrius Hamsuno kaltinimus, taikomus reicho komisarui ir SS rezimui Norvegijoje. Pasikalbėjimas vis labiau karstėjo. Hitlerio atsakymai buvo blankūs, nepakankamai suformuluoti. Matyt, tokių puolimų jis nebuvo laukęs. Nuolat bandė pasikalbėjimo temą nukreipti kita kryptimi. Bet Hamsunas buvo atkaklus. Jis kietai reikalavo garantijų savo tautos laisvei. Hitleris apgailestaudamas nurodinėjo karą ir jo reikalavimus. Hamsunas trumpais griežtais sakiniiais pabrėžė, kad brutalus reicho komisaro Terboveno elgesys toliau pakenciamas negali būti.

Po 40 minučių Hitleris atsistojo, duodamas suprasti, kad pasikalbėjimas baigtas. Hamsuną ir jo palydovą jis palydėjo atgal į prieškambarį. Atsisveikindamas buvo šaltas. Hitlerio veide buvo ryškiai pastebimas nepasitenkinimas.

— Ar tamsta fiūrerui viską tiksliai išvertė, ką buvau sakęs? — paklausė jis norvegą, įlėpęs automobilin.

— Bet, pone Hamsunai, — atsakė šypsdamasis jaunasis kvislingutis, — taip griežtai aš gi negalėjau fiūrerui pasakyti. Hamsunas paraudo, sudrebėdamas iš pykčio.

— Idijote! — sušuko jis ir nusisuko. Tai buvo paskutinis žodis šios kelionės metu. Tarėjas S., Goebbelso prašomas, paruošė šio pasikalbėjimo protokolą, nuorašą pasilikdamas sau. Originalas pateko į propagandos ministerijos slaptuosius archyvus. 1945 m. padėjo jis viename nacionalsocialistų pabėgty į Svediją. Per Stockholmo norvegų pasiuntinybę pagaliau šis dokumentas atsidūrė Oslo teisme.

Tarėjas S. skubiai stenografojo visa, ką

## „Sovietų kultūros namai“

LAISKAS IS BERLYNO

ja“, suskamba rusų kovos dainos, lydinčios pėsčios armonikos garsams.

Nesant oficialių priėmimų, gen. Tulpanovas su žmona savo vokiškiems ir rusiškams bičiuliams „raudonajame salione“ suruošia privačias vaišes. Vaisių metu, tarp visokių valgių rietuvių, apčiai užliunkama ikra, /lašišos ir senas šampanas. Po vaisinimo svečiai kviečiami pasižūrėti senų vokiškų filmų, kurios, jeigu su Marika Röck, svečių labai mėgiamos. Vieną kartą svečiams buvo demonstruojamas nacių filmas — „GPU“, kurį svečiai, žinoma, sutiko piktais protestais sūkiatis.

Kiek kitaip atrodė svečiai, kuriuos ir „kultūros namus“ pasikviečia SMA informacijos skyriaus majoras Mulinas. Tai daugiausia pramonininkai, kurių automobiliai sužymėti vak. sektorių numeriais. Majoras Mulinas Rytų zonos politinių partijų laikomas įtakingiausiu asmeniu. Atrodo, kad ir rusų karinė administracija teikia ypatingos reikšmės juo ruošiamiems priėmimams, nes kultūros namuose įrengė specialų, turtingą maisto sandėlį. Cia rasime tai, ko Tulpanovo priėmimuose nesimato: Krimo vynas (už butelį, išgertą „kultūros namuose“, vokiečiai turi apmokėti po 150 rytinių markių), skanėstai, apelsinai ir pupelių kava, kurią iš visų rusų geria vienintelis maj. Mulinas. Metų ketvirties gale vokiečiams už Mulino priėmimus pateikiama atskira sąskaita ir ji dažnai prašoka 145.000 ryt. markių.

Į maj. Mulino priėmimus, išskyrus patarnaujančiuosius, niekas neturi teisės pakliuti. Kurį svorį turi šie rokoko stiliaus baldai išpuošto salė įvyksta priėmimai, galima bus suprasti prisiminus, jog priėmimų metu naudojamos radijo siųstuvų, esan-

čiu „kultūros“ pastogės aukšte. Jį įrengė sovietų pilietis vokiečių inž. Klasse. Klasse taip pat dalyvauja ir priėmimuose.

Tačiau tikru išdidumu ir prašmatumu sužėri „kultūros namai“, kada juose vyksta užsienio delegacijų (iki šiol ta garbė teko vien tik Rytų bloko atstovams) priėmimai. Toldkams priėmimams skolinama iš menininkų klubo „Möwe“ damastinės staldengės, o iš vienos vak. sektoriuose esančios firmos — 600 porų sidabrinių šaukštų, peilių ir šakutių. Bet nuo š. m. balandžio 12 d., nuo marš. Sokolovskio vaišių, į kurias, priešingai visų laukimų, Soko.lovskį pakvietęs gen. Čuikovas neatvyko, — firma nenoriai sutinka skolinti indus. Mat, kaip praneša „Neue Zeitung“ Berlyno laidoj, marš. Sokolovskis atsisagabeno savo personalą, o vokiečius vėrėjus tai dienai pasiuntė namo. Sekantį rytą virtuvėje pasigedo 14 porų sidabrinių šaukštų, peilių ir šakutių bei 3 sidabrinių padėklų. Sokolovskio kulinariai, pasirodo, esą atitringi suvenirų „rinkėjai“.

Taip slenka dienos buv. Prūsijos finansų ministerijos rūmuose. Retas, užsąkęs pasižūrėti dovanai rodomos vokiškos filmos ar pasiklausyti pasakų apie sovietines „laisves“ nusivokia, kas dedasi jam neprieinamose tų rūmų patalpose. Kaip ir visą įkvėvę, taip ir čia „kultūros rūmų“ užkulisius rusai pridengia „demokratinėmis diskusijomis“, kurios kartais yra daugiau negu įdomios. Pvz. neseniai kap. Tregubovas, klausimas apie konc. stovyklų buvimą Rusijoje, skeryčiodamas rankomis atrėžė klausytojams: „Koncentracinių stovyklų Rusijoje ne tik kad nėra, bet ir pati rusų kalba neturi jų pavadinimų išversti atitinkamų žodžių.“

### Adomo Varno įnašas . . .

(Atkelta iš 3 psl.)

rie dailininko darbai turėjo kažkokius simbolinius ženklus. Tai stilizuotos būtybės, kurios dažnai ar tai vinjetės, ar inicialuose dalyvauja kaip kompozicinė kompozicijos grupė. Tiek pats jų autorius, tiek ir kiti tas minėtąsias simbolines būtybes vadindavo „dvasių“ vardu. Jau 1914 m. Ant. Smetonos redaguojamame ir Vilniuje leidžiamame, iliustruotame „Vairo“ žurnale Adomas Varnas sukūrė apie 20 inicialinių raidžių, kuriose „dvasios“ jau turėjo joms prideramą vietą. Tai buvo pirmieji grafiniai dailininko bandymai, kur jis pirmą kartą panaudojo simbolines „dvasias“. Tų „dvasių“ judesiais dailininko norėta simboliskai pavaizduoti raidžių garsinę „sielą“, žinoma, garsinės lietuvių kalbos prizmės požiūriu.

Situose initialuose dailininko „dvasios“ buvo tik studijų bei ieškojimų stadijoje, tačiau jau sekančiais metais jis sukūrė „Baro“ žurnalui keturias vinjetes įvairiems žurnalo skyriams. Šalia jų, tam pačiam žurnalui dailininko buvo nupiešti abu viršeliai su labai turtinga simbolika. Keturių vinjetų originalai vėliau buvo išgtyti Čiurlionies Galerijos ir tuo pačiu gavo visišką kaip grafikos kūrinių pripažinimą.

Simbolinės „dvasios“ buvo dailininko įvestos ir į kai kurias Smetonos „Pasakytą — Parašytą“ knygos iliustracijas. Adomas Varnas yra nupiešęs dar daugelį ex librisų, kultūrinėms organizacijoms emblemy, didįjį Vytauto Didžiojo universiteto antspaudą, be to, pirmiesiems lietuviškiems pinigams projektus: penkiems, dešimčiai, penkiasdešimčiai ir šimtui litų.

Tarp visos eilės kitų taikomosios grafikos darbų, dailininkas yra padaręs ir apie 38 lietuvių pašto ženklus, kurie pasižymi lietuvišku charakteriu ir tinkamai panaudoja mūsų ornamentu. Pašto ženklai daugiausia dekoratyvūs, skoningi ir filatelistų sferose tinkamai atstovauja anų laikų lietuviškų pašto ženklus. Daugelis jų buvo pagaminta pagal dailininkui duotus užsakymus, tačiau dalis buvo išsikiovota konkurso keliu.

Sunku būtų šiandieninėmis sąlygomis pilnai išskaičiuoti bei reikiamai įvertinti grafikinę Adomo Varno kūrybą, nes grafikos darbai, kuriuos dailininkas yra davęs per trisdešimt trejus metus, mūsų daugiausia nebeprasiekiami. Ir tie Lietuvos pakelėse likę stovėti lietuviški kryžiai kol kas mums yra dingę: apie tūkstantis jų buvo pastatyta pagal Adomo Varno projektus.

Gyvendamas Ravensburge, dailininkas nupiešė Bern. Brazdžionio knygai „Svetimi kalnai“ viršelį.

Tremtyje Adomas Varnas atšventė taip gražią savo kūrybinio darbo sukaktį. Tačiau būtime laimingai, kad nors keturiadesimti penktųjų metų sukaktį galėtume švęsti namuose kartu su jubilatu. Tada ir grafikinis Adomo Varno laimėjimus galėtume išgyventi bent didele dalimi prie dar Lietuvoje išlikusių dailininko grafikos originalų.

Tel. Vainis

Išvyko žurn. Ged. Galvanauskas

Juo toliau, tuo daugiau lietuvių žurnalistų persikelia į JAV. Be eilės kitų, šiomis dienomis iš Bremeno išplaukė Ged. Galvanauskas, pažįstamas buv. „Mūsų Kelio“ ir eilės kitų tremties laikraštų bendradarbių.

# Cikagoje jautiesi kaip Lietuvoje

Nuo New Yorko iki Chicagos jungs teks pravažiuoti per 1000 mylių. Čia pamatysite amžinai degančius metalo apdirbimo fabrikus, kurie naktį raudonuoja kaip įkaitusi geležis. Pravažiuosite nepaprastai lygumoms, sakyčiau, pelkes, kur fermeriai atrodo skursnos. Privažiuosite gražiai įrengtų miestelių ir kaimų-farmų, kur šalia gyv. namo ilsi mažas lėktuvas fermerio patogumui.

Traukinių artėjant prie paskutinės sustojimo vietos, tavo širdis plaks ir tu nežinosi, kaip bus tau lemta pradėti kurtis, kas ir kaip tave lauks šioje šalyje. Giminės patalpos be galo nuosirdniai, pavaišins ir tave supras, bet bus ir tokių, kurie gal nepanorės, kad juos aplankytum.

Chicagą išvys iš tolo. Privažiuosite priemiesčius, kur viskas paskendę dūmose. Tada prisiminsi Balio atstovo p. Valačio žodžius: „Kas norite į dvokiančią vietą—važiuokit į Chicagą“! Pagaliau traukinys sustos Chicagoje. Prasidės jūsų pirmieji vargai.

## Pirmasis išspūdis

Iš pirmo žvilgsnio į šį apie 5 milijonų miestą susidarysi keistą vaizdą. Čia pasigesi gražiosios moderniosios architektūros. Jei būsi miesto centre, matysi siauručius, bet aukštus namus, siekiančius iki 40 aukštų, gi šalia jų bus prisigūžęs vienaaukštis gal ir medinis namukas. Daug tuščių vietų, nėra namų. Gatvėse margaspalvės reklamos, siauručiai, vienas prie kito eilėn surikiuoti įvairios, bet vieno modelio statybos namukai. Patios gatvės be galo tiesios ir miestais neklaidus. Gatvėse, nesistebėk, bus šiukšlių krūvos ir popieriniai šlamės po limuzinų ratais. Europietis stebės, kodėl taip čia nešvaru, ir tu užgausi amerikietį. Žinokite, kad čia gyvena tautų mišinys ir kiekviena tautybė parodo save. Lietuviai švarą mėgsta, bet jiems kiti užteršia. Kiek keistoka, kad Europoje už popiergalio numetimą gatvėje gaudavai baudą, o čia niekas nieko nesako.

Bet ir tai nevisur taip yra. Yra puikūs, švarūs rajonai, kur gatvės skęsta žaliu mūnyne ir nerasi gatvėje nė nuorūkos. Puikūs parkai, sodai garsiausi muziejai ir meno bei mokslo įstaigos čia telpa šiame milijoniniame mieste. Ir kai apsipranti, nebejausti nei dūmų tos didžiosios pramonės, kuri čia susitelkusi, nei dvokiančio oro, o neretai didysis Michigano ežeras net atgaivina. Amerika jaunas kraštas ir praktiškos šalys. Todėl į šiaurę nekreipiamas per daug dėmesio ir dėl to vyrauja standartinis vienodumas, kartais iki nuobodumo. Čia ir dėl to greitai apsiprasi.

## Visko pertekus miestas

Atvykę iš išbadėjusios ir apskurusios Europos, čia pradėti jauti neribotus žmonių išteklius. Žėri vitrinos nuo brangenybių, ir krautuvės lūžta nuo įvairių gėrybių tereikia tik pinigų. Neretai tave sulaikys

## Skautiškuoju keliu

Visiems Tuntų/Vietininkų ir atskirų draugovių Vadovams

Prašau visų Tuntų/Vietininkų arba atskirų draugovių Vadovų kuo skubiau prisijusti man vienietų pavadinimams, adresu ir jų vadovų pavardes.

Tarpt. Biuro atstovas Mr. J. R. Monnet paskelbė naują vienietų registraciją, kuriai blankai yra pas mane. Mr. Monnet pranešimu, tie vienietai, kurie iki š. m. rugpjūčio 30 d. nebūs naujai pas jį užsiregistravę, bus laikomi likviduotais.

Naujai perėmus Brolijos Reikalų Vedėjo pareigas, aš neturiu žinių, kur kokie vienietai randasi ir todėl negaliu išsiuntinėti registracijos blankų, kol negausiu iš Jūsų žinių.

Mieči vienietų Vadovai, suprasdami, kad labai mažai laiko bėra like, tikiu, nedelsdami praneš reikalaujamas žinias sekančiu adresu: (13b) INGOLSTADT a. D., Litauisches Lager.

V. Pundzius, L. S. B. Reikalų Vedėjas.

## Ar gali būti?

\* Amerikoje leidžiamas kominformo laikraštukas „Laisvas žodis“ rašo: „Tuo metu, kai kapitalistiniuose kraštuose, neišskiriant nė išdaviko Tito Jugoslavijos, trumparegiai negali be pinigų gauti akinių, Sovietų Sąjungoje net karvėms nemokamai duodami akiniai, kad jos šiaurinėse srityse galėtų apsaugoti savo akis nuo pūgų ir šalčio. Sovietų Sąjunga yra pirmasis pasaulio kraštas, kuriame gyvuliai traktuojami žmoniškai...“

\* Vienas paryžietis, teisiamas už bendradarbiavimą su vokiečiais, pagaliau buvo išteisintas, nes jam pavyko įrodyti, kad jis vokiečių kariuomenei pardavinėjęs tokias plokštes, iš batus, nuo kurių ant kojų atsiradusios pūsles. Dabar jis areštuotas iš naujo, nes paaiškėjo, kad tokias pat plokštes pardavinėjęs ir prancūzų kariuomenei.

\* New Yorko gydytojas Dr. John Lohbar paskelbė, kad tik idiotai esą visiškai sveiki. Norėdamas būti visai sveikas, žmogus turi neturėti jokių rūpesčių, o jų šiais laikais neturėti tik idiotai.

\* Vienas amerikietis pirklys, norėdamas savo sūnų apratinti nuo girtavimo, apskundė teisimui už vagystę ir įkiso kalėjimą. Sūnus nuo gėrimo atitrato, bet nuo to laiko pradėjo vogti.

pardavėjas ir kvies užteiti ko nors nusipirkti, bet tu, naujakury, pajusi pinigų stoką, o taip pat ir didelę jo vertę. Maistas, sako vietiniai gyventojai, brangus. Tačiau rūbai ir baldai pigūs. Pagal savo uždarbį tu galėsi lengvai įsigyti baldus ir gražiai apsiųrengti pagal šio krašto madą, tiesą sakant, nesupaisysi.

## Tremtinių vargai su butais

Viena didžiausių šio meto problemų Chicagoje — gauti butą. Nors giminės parūpina buto ir darbo garantijas, tačiau dažnai patys teturėdami mažą vietą savo pastogėje. Pradžioje susiglaudę pagyveną bendrai, bet tik laikinai. Prasidėda buto ieškojimo istorija. Kartais jų pasitaiko, bet su mažais ir net paaukusiais vaikais niekas nenori įsileisti. Kol kas dar visi gyvena pastogėje, tačiau vargas tiems, kurie turi mažų vaikų. Jų kratomasi, ir čia tremtinė motina išgyvena skausmo dienas. Bet taip yra ir širdies nesuminkštinti.

Tačiau gerų vietų lietuvių dėka ir šie sunkumai šiaip taip nugalimi ir bent rūsiuose įsikuriami, o neretai mieli giminės paskiria ir geriausias butus. Čia lamės dalykas. Pavieniams ir bevaikėms šeimoms ši problema išsprendžiama lengviau. Butų stoka dėl to, kad čia plačiai mėgstama gyventi ir kartais vienas asmuo turi keturis ir penkis kambarius. Nesuglaudins, nes nepatogu gyventi. Bet būna atsitikimų, kad buv. DP labai greitai pamiršta stovyklose turėtas sąlygas ir pastato tokius reikalavimus, kad galima tik nusistebėti. Greitai atgyja patogių dienų prisiminimai...

## Tremtiniai darbe

Darbo jau tenka ieškoti, jo pasiūla visai maža ir ji gauti galima tik pažįstamų dėka. Tačiau, kiek teko kalbėtis su buv. DP, visi dirba. Vieniems pasiseka gauti greičiau, kitiems šį laimę tolimesnė. Ir vargas tam, kuris čia atvyksta tikėdamasis tik išsėdėti ir valgyti iš dėdės malonės. Vargas tam, kuris jaučia, kad darbas, nors ir prastas, jį varžo. Čia nustembi, kad pamatai 70 metų moterį plūstančią ir dirbančią, nors jos einamoji sąmata jai garantuotų puikų pragyvenimą iki amžiaus pabaigos. Čia dirba turtingo salūninko žmona, čia dirba advokato žmona, čia dirba ir inžinieriaus žmona.

Jis nurengė lavoną, patikrino, ar jis turėjo visus dokumentus, užsikabino ant kaklo raso asmens ženklą, paėmė jo šautuvą. Ir taip persirengęs pasuko į pietus. Toly, tolyn, į pietus, — galvojo jis, — o visa kita paaiskės vėliau.

Ruso duonmaišyje rado šiek tiek duonos ir tuščią bonką. Jis nutarė maistą taupyti, nes atsiminė, kad važiuodamas į Katapultą, niekur arti nematė nei kaimų, nei miestų. Rusai specialiai buvo atominio tyrinėjimo centrus įkūrę pačiose nuosaliausiose vietose, kad jokia pašalinė akis nepamatytų, kas juose buvo daroma.

Jis ėjo tris dienas. Pagaliau, jau visai pavargęs, tolumoje pamatė kažkokį kaimą. Staiga atsiminė, kad jis beveik nieko nežino apie „save“. Atsėdė po medžiu, ištraukė dokumentus ir pradėjo atidžiai studijuoti juose įrašytas datas ir vardus.

— Taigi, vadinasi Vasiljevas Kondonny ir esu gimęs Gorkio mieste... 31 metų amžiaus... 10 metų jaunesnis, negu iš tikrųjų... kaip gerai, kad sargybinis nebuvo 21 metų amžiaus... na, pažūrėsim... Sunkiai atsisotojo ir nuėjo į artimiausią namelį. Rusikai keiktis jis jau irgi mokėjo. Tuoj ir pradėjo, kai duryse pasirodė senyva moterėlė, baimingai žiūrėdama į jį.

— Na, šileisk, motiute. Ir ilgai nespoks! Aš esu išalkęs... .

— Tu ateini iš šiaurės, kur tokia audra siautė... kaip baisu... ir nelijo... keista.

Dr. P. nuramino moteriškę, pasakodamas jai fantastiškiausias istorijas apie šiaurės

na ir net valytojos, siuvėjos ar kitokią darbą. Čia stebisi iš nenorinio dirbti.

Patarina pasirinkti tokį darbą, kurį pajėgi dirbti ir kurį dirbtum su noru, kad negadintum kitiems, ieškantiems darbo. Kartais tenka rausti iš gedos, kad jaunas tvirtas vyras, save dažnai vadinąs „studentu“, rangosi ir niurna darbe, tuo tarpu kai seno amžiaus žmonės puikiai išsilaiko ir nesunkiai jį atlieka. Išidėmėta, kad Amerikon važiuojama ne ponauti, ne užimti valdininko vietos, bet dirbti paprastą darbininko darbą, fizinį ir kartais net sunkų.

Tačiau apskritai tremtiniai mielai įsijungia į bet kokius darbus. Reikia manyti, kad ateityje mūsų žmonės prasimūs į geresnę gyvenimą, jau dabar yra tam duomenu. Kaip miela, kad pvz. gen. Raštikis, gen. Černius, buvę diplomatinės tarnybos nariai ir kiti aukšti pareigūnai šandien čia kuriasi ateitį paprasto darbininko rankomis.

## Lietuvių nuotaikos

Jau, manau, skaitytė spaudoje, kad vienur kitur tremtinių adresu paleidžiamas šūvis. Kai kur ir aštriau pasireiškia tariama nesantaika. Ir tikrai kiek keistoka, kad toks, palyginti, nedidelis būrelis lietuvių pradeda byrėti ir skaldytis. Nusiskundimai atvykusių adresu dažnai būna be pagrindo, kartais pavydo išdavos, o kartais ir tikras nesusipratimas.

Kada pažvelgi į senosios lietuvių kartos nuveiktus darbus, junti, kad šie žmonės, visą savo amžių sunkiai darbdami, nesigailėdavo lėšų ir išugdė savas bažnyčias, mokyklas, ligonines, vienuolynus, išlaikė daug kultūrinių organizacijų, daug padėjo Lietuvai ir dabar tremtiniais. Tikrai milžiniškų pastangų ir be galo dosnios širdies būta tu senųjų lietuvių ateivių. Jie ir dabar aukvoja viską, kad padėtų mums, tremtiniais. Matome, kad lietuvių Amerikon atvyksta labai daug ir tik čia gyvenančių lietuvių dėka. Jie ir dabar dar siejosi mūsų ir tėvynės reikalais, gal kartais daugiau kaip ateiviai.

Tačiau iš ateivių, vos pamatiusių šį kraštą pasigirsta kritika, kuri žinoma, skaudžiai užgauna tuos, kurie mumis taip rūpinosi. Kai kurie atvykusių staiga pasipučia, ima statyti reikalavimus, tuojau kyla nesantaika ir visoje Chicagoje plinta gandai, jog tremtiniai blogi. (Nuk. i 6 psl.)

# Sovietų atominio miesto žlugimas

pašvaistės ir žaibus, drauge godžiai rydamas atneštą sūrį ir duoną.

Kambarin įbėgo maždaug šešiolikos metų jaunuolis ir pradėjo pasakoti, kad kaiman atvykę uniformuoti vyrai, kurie klausinėja, ar kam nors netekę matyti iš šiaurės ateisusių žmonių. Jis paskubomis atsivėlė:

— Rusija yra didelė, motiute, — pridūrė dar išeidamas. — Laimė, kad aš nebuvau šiaurėje, kur tokia didelė audra siautė. Aš atėjau iš ten, — parodė šiaurės rytų kryptimi.

Jis suprato, kad jam kurį laiką reikia vengti didesnių kelių.

\*

Po poros dienų Dr. P. pamatė geležinkelio liniją, kuri iš vakarų dideliu lanku suko į pietus. Iš karto jis labai susirūpino.

Tačiau, kita vertus, vien tik geležinkelis ir galėjo jį išgelbėti, nors jis dar ir pats nežinojo, kaip jam pasiseks pralįsti pro milžinišką kontrolinį tinklą, plačiu ratu supantį Katapultą. Jis neturėjo nei pinigų, nei pagaliau dokumentų, kurie būtų leidę eiliniam kareiviumi keliauti po Rusiją.

Išėjęs miškan, jis pastebėjo „nuosalią stotelę. Nuo jos į mišką ėjo kita geležinkelio šaka, ant kurios stovėjo keletas medžiavimui pakrautų vagonų. Kiek toliau buvo girdėti vyrų balsai. Karo belaisviai krovė medžius į kitus vagonus.

Dr. P. ilgai stovėjo pasislėpęs tarp medžių, ir stebėjo dirbančiuosius. Staiga jo galvon šovė išganinga mintis. Vieni akimirkiniu paaiskėjo visas bėgimo planas. Vienas belaisvis, geresne išvaizda kiek išsiskyręs iš kitų belaisvių, jam atrodė, būsiąs tinkamas šiam planui.

Atsargiai praslinkęs pro stotelės pastatą, kurioje ramiai kortavo sargybiniai su geležinkeliečiais, jis nuslunko tolyn į mišką ir, pritaikęs momentą, pamėjo pirštu inteligentiškai atrodančiam belaisviui. Šis išsigando. Apsidairė ir mielai būtų sprukęs šalin, tačiau jau buvo pervėlu.

— Eik su manim, — sušuko Dr. P. priartėjusiam belaisviui ir rusiškai nusikeičė. Belaisvis paklausė.

— Iš kur esi?

— Iš Vienos.

— Ar turi kokių daiktų? Apsivilkti, ar šiaip ką nors...

— Turiu. Ten toliau yra mano kepurė. Turiai dar krepšeli. I jį renkam mėlynę... arba grybus... arba šiaip ką nors valgomą...

Si istorija atsitiko lygiai prieš penkerius metus. 1944 m. rugpjūčio 14 d. „New York Mirror“ paskelbė: „The Rosts are united“. Bet mūsų, tremtinių, gyvenimui ji gali būti būdingė ir dabar, nes mūsų tarpe dar yra nemaža tokių, kurie savo giminių tebeieško.

Janas Rostas, Utrechto miestelio mokytojas, vos tik prasidėjus Olandijos okupacijai, buvo už patriotinių proklamacijų platinimą Gestapo suimtas ir išsiųstas į Eindhoveno koncentracijos stovyklą. Po dviejų mėnesių jam pasisekė iš minimos stovyklos pabėgti į Angliją, o iš ten — į Ameriką. Draugams tarpininkaujant, jam pavyko užmegzti ryšį su savo žmona, o praėjus dar pusantrų metų — jis galėjo ją su mažuoju sūneliu, kuriu tuo metu jau buvo sukakę treji metai, atsikviesti į New Yorką.

Tačiau dabar prasidėjo tiesiog pasakiškai skambanti klaidžiojimų tragedija. Janas, kuris buvo kelnieriui viename meksikiečių restorane, paskambino laivų bendrovei ir švedų konsului (laivas buvo švedų linijos nuosavybė), teiraudamasis, kada ir kur laivas atplauks. Abi įstaigos jam pranešė, kad laivas atvyksias pirmadienio popietę, apie 4 val., ir sustosis 51-je prieplaukoje. „Hoboken Kai 51“, sakė jie. Į žodį „Hoboken“ jis nekreipė per daug dėmesio, manydamas, kad tai esąs koks nors pagalbinis šios prieplaukos vardas, vartojamas šalia numerio. Iš kur jis galėjo žinoti, kad Hoboken yra mažas miestelis, stovįs ant kito Hudsono upės kranto, priešais New Yorko miestą. Valtimi būtų Hobokeną pasiekęs per pusę valandos. Bet jis nervingai laukė New Yorko miesto 51-je prieplaukoje ištisas valandas, kol pagaliau apie 7 val. vakaro užinojo savo klaidą.

Laivas gį tikrai atplaukė į Hobokeną. Po nia Mevrouwa Rostien, nesulaukdamas vyro, iš laivo nėjo tol, kol jai pagaliau buvo pasakyta, kad ji turinti išlipti į krantą. Iš vieno draugiško taksi šoferio sužinojusi nedidelio viešbučio „Boston House“, kuriame gyvena daug Europos pabėgėlių“ adresą, jį išsinešė ten kambarėlį, paprašė jį atnešti vakarienę ir, užmigdžiusi vaiką, kitu automobiliu nuvažiavo ieškoti to adreso, kuriu jį su savo vyru susirašinėjo. Tačiau ten ji sužinojo, kad jis prieš mėnesį išsikėlęs kitur — į kažkokį viešbutį netoli to restorano, kuriame jis dirbęs. Tačiau nei vieš-

bučio, nei restorano adresai nebuvo žinomi. Nusiminusi Rostienė grįžo atgal į viešbutį. Nuo to pat vakaro vyras ir žmona pradėjo atkakli vienas kito ieškojimą. Janas kreipėsi į Olandijos konsulatą ir švedų laivų bendrovę. Pagaliau jam atėjo idėja aplankyti „New York Mirror“ redakciją. Redaktorai tuoj pat pamatė, kad čia puiki medžiaga reportažui. „Kur dingo Liza Rost?“ šaukė antraštės. Dekingą temą pasigavo ir kiti laikraščiai, tačiau... Mevrouw jį neskaitė. Ji važinėjo po visą miestą, ieškodama kelnierio Jano Rosto. Nuvykę į Meksikos konsulatą, prašydama duoti visų meksikiečių restoranų sąrašą. Viena senyva dama, jau dvylika metų gyvenanti tame pačiame „Boston House“, pasiūlė pagloboti mažąją Jelfą. Šis gyvo būdo berniukas, lankstydamas po viešbutį, išgijo daug draugų. Vienu jo draugu pasidarė ir tūlas vyras, gyvenęs tame pačiame viešbutyje, dviem aukštais žemiau.

— Kuo tu vardu? — paklausė vyras, pamatęs jį pirmą kartą.

Mažasis nusišypsojo. Jis didžiavosi angliška savo vardo versija.

— Joe, — atsakė.

Vyras atsistojo. „Keista“, pagalvojo.

— Na, bet mes vistiek galime būti gerais draugais. Mano vardas, irgi prasideda J. raide. Aš vadinausi Johnu.

Maža sumelė, kurią Rostienė buvo atsiųzusi, bemačiant sumirpo. Prireikė teskoti darbo. „New York Times“ skiltyse jį rado vienos knygų leidyklos skelbima, ieškančią olandų kalbą žinančio tarnautojo. Jai bekerpant skelbimą, dviem aukštais žemiau, Janas Rosto kambariye, suskambėjo telefonas.

— Mijnherr Rost, — kalbėjo olandų konsulato tarnautojas, viena knygų leidykla ieško olandų kalbą mokančio tarnautojo. Aš pažįstu vieną šios leidyklos viršininką. Jei ši vieta jui domina, aš paskambinsiu ir tamsta rekomenduosiu.

Ir atsitiko taip, kad po dviejų minučių nuo „Boston House“ nuvažiavo du taksi, kurie po 20 minučių sustojo ties ta pačia leidykla. Abu keleiviai apsimokėjo, ir vyras, nei nesidairydamas, atidarė duris poniai, einantį paskui jį.

Ji apalpo...

Grįžus į viešbutį, ji griebė glėbįn sūnų:

— Mes radome tavo tėvą, — sušuko.

Tačiau vaikas nenusisypsojo.

— Čia ne mano tėvas, — atsakė jis iš lėto. — Čia mano draugas. Jis vadinasi Johnas, o mano tėvas buvo Janas.

— Po šimts, — sumurmėjo Janas Rostas.

— Tad tu negali būti mano sūnus. Juk vadiniesi Joe, o mano sūnus buvo Jelfas.

— Anksčiau aš vadinausi Jelfas, — po galiau pasakė vaikas.

— O aš — Janas.

— Tik aš likau vis ta pati, — pridūrė Mevrouwa Rostienė.

NE JUOKAI LAIKRAŠTIS PARUOSTI

„Laikraščio paruošimas yra idomus darbas,“ pastebi vienas danų laikraštis, „bet negalima sakyti, kad jis būtų toks jau paprastas. Jeigu mes spausdiname anekdotus, tuojau priklauso, kad mes esame pakvaišę, nespausdiname anekdotų — laikraštis esąs per nuobodus. Jeigu persispausdiname iš kitų laikraščių, — mūsų laiko tinginiai, kurie nenori patys rašyti. Neperispausdiname iš kitų laikraščių — vėl negerai: esą, mes per daug vertiname savo pačių rašinius. Jeigu nespausdiname skaitytojų laišku, tada mums primetama, kad nenorime palaikyti dvasinių ryšių su savo skaitytojais. Pradedame tokius laiškus spausdinti — laikraštyje ima knibždėti nesamones. Ir jeigu pagaliau atsisrūstų toks, kuris galvotų, kad mes šių pastabų neperispausdinome iš kito laikraščio, taip galvodamas jis klystų: mes tikrai taip padarėme.“

## PRANEŠIMAI

LIETUVIAMS PASTININKAMS TREMTYJE

Lietuvių Paštininkų Sąjungos Centro Valdyba, po labai gražaus ir sėkmingo darbo Vokietijoje, savo veiklą Vokietijoje nuo š. m. rugpjūčio mėn. pradžios nutraukė. LPS Centras nuo to pat laiko perkeltas į JAV, kur daugumas Valdybos narių jau yra įsikūrę. Liet. Paštininkų Sąjungos Centro Valdybos būstinės adresas yra toks:

Jurgis Janušaitis, LPS Centro Valdybos Igaliojinis, 726 W. 18 th. Street Chicago 16, Illinois, USA.

LPS Centro Valdybos pavedamas, prašau mieluosius LPS narius, buv. Lietuvos paštininkus, išvykus užjūrį ir apsisojus pastoviai, nedelsiant pranešti savo gyv. vietos adresą. Taip pat prašau suteikti ir žinias apie kitų paštininkų gyvenamąją vietą. LPS Centro Valdyba yra nusistatčius emigracijoje turėti tikslią žinias su gyv. viet, apie savo narius ir reikalui esant padėti. Todėl žinios labai svarbu ir geram ryšių palaikymui.

Netolimoje ateityje LPS Centro Valdyba mano Amerikoje atgaivinti Vokietijoje veikusi savišalpos fondą. Iš šio fondo norima padėti sergantiems sąjungos nariams.

Todėl prašau visus nevalinčius ir nenumatančius galimybių niekur išemigruoti ir sergančius, apie save suteikti smulkias žinias. Kiek sąlygos leis LPS C. Valdyba visiems kolegoms padės.

Laikas nuo laiko Amerikos lietuvių ir tremtyje išsinešiančiuose laikraščiuose apie LPS veiklą painformuosime.

Būčiau labai dėkingas, kad šią žiniutę persipašdintų ir kiti tremties lietuvių laikraščiai, už ką ponams redaktoriams aš anksto dėkoju.

Jurgis Janušaitis, Lietuvių Paštininkų Sąjungos Centro Valdybos Igaliojinis

bučio, nei restorano adresai nebuvo žinomi.

Nusiminusi Rostienė grįžo atgal į viešbutį. Nuo to pat vakaro vyras ir žmona pradėjo atkakli vienas kito ieškojimą. Janas kreipėsi į Olandijos konsulatą ir švedų laivų bendrovę. Pagaliau jam atėjo idėja aplankyti „New York Mirror“ redakciją. Redaktorai tuoj pat pamatė, kad čia puiki medžiaga reportažui. „Kur dingo Liza Rost?“ šaukė antraštės. Dekingą temą pasigavo ir kiti laikraščiai, tačiau... Mevrouw jį neskaitė. Ji važinėjo po visą miestą, ieškodama kelnierio Jano Rosto. Nuvykę į Meksikos konsulatą, prašydama duoti visų meksikiečių restoranų sąrašą. Viena senyva dama, jau dvylika metų gyvenanti tame pačiame „Boston House“, pasiūlė pagloboti mažąją Jelfą. Šis gyvo būdo berniukas, lankstydamas po viešbutį, išgijo daug draugų. Vienu jo draugu pasidarė ir tūlas vyras, gyvenęs tame pačiame viešbutyje, dviem aukštais žemiau.

— Kuo tu vardu? — paklausė vyras, pamatęs jį pirmą kartą.

Mažasis nusišypsojo. Jis didžiavosi angliška savo vardo versija.

— Joe, — atsakė.

Vyras atsistojo. „Keista“, pagalvojo.

— Na, bet mes vistiek galime būti gerais draugais. Mano vardas, irgi prasideda J. raide. Aš vadinausi Johnu.

Maža sumelė, kurią Rostienė buvo atsiųzusi, bemačiant sumirpo. Prireikė teskoti darbo. „New York Times“ skiltyse jį rado vienos knygų leidyklos skelbima, ieškančią olandų kalbą žinančio tarnautojo. Jai bekerpant skelbimą, dviem aukštais žemiau, Janas Rosto kambariye, suskambėjo telefonas.

— Mijnherr Rost, — kalbėjo olandų konsulato tarnautojas, viena knygų leidykla ieško olandų kalbą mokančio tarnautojo. Aš pažįstu vieną šios leidyklos viršininką. Jei ši vieta jui domina, aš paskambinsiu ir tamsta rekomenduosiu.

Ir atsitiko taip, kad po dviejų minučių nuo „Boston House“ nuvažiavo du taksi, kurie po 20 minučių sustojo ties ta pačia leidykla. Abu keleiviai apsimokėjo, ir vyras, nei nesidairydamas, atidarė duris poniai, einantį paskui jį.

Ji apalpo...

Grįžus į viešbutį, ji griebė glėbįn sūnų:

— Mes radome tavo tėvą, — sušuko.

Tačiau vaikas nenusisypsojo.

— Čia ne mano tėvas, — atsakė jis iš lėto. — Čia mano draugas. Jis vadinasi Johnas, o mano tėvas buvo Janas.

— Po šimts, — sumurmėjo Janas Rostas.

— Tad tu negali būti mano sūnus. Juk vadiniesi Joe, o mano sūnus buvo Jelfas.

— Anksčiau aš vadinausi Jelfas, — po galiau pasakė vaikas.

— O aš — Janas.

— Tik aš likau vis ta pati, — pridūrė Mevrouwa Rostienė.

NE JUOKAI LAIKRAŠTIS PARUOSTI

„Laikraščio paruošimas yra idomus darbas,“ pastebi vienas danų laikraštis, „bet negalima sakyti, kad jis būtų toks jau paprastas. Jeigu mes spausdiname anekdotus, tuojau priklauso, kad mes esame pakvaišę, nespausdiname anekdotų — laikraštis esąs per nuobodus. Jeigu persispausdiname iš kitų laikraščių, — mūsų laiko tinginiai, kurie nenori patys rašyti. Neperispausdiname iš kitų laikraščių — vėl negerai: esą, mes per daug vertiname savo pačių rašinius. Jeigu nespausdiname skaitytojų laišku, tada mums primetama, kad nenorime palaikyti dvasinių ryšių su savo skaitytojais. Pradedame tokius laiškus spausdinti — laikraštyje ima knibždėti nesamones. Ir jeigu pagaliau atsisr

